

Tiina Pollari, Ronja Pörhö & Sami Siekkinen

OSNAN TUETUN ASUMISEN RYHMÄTOIMINNAN KEHITTÄMINEN ASIAKAS- LÄHTÖISESTI

Osallisuuden edistäminen sosiaalisen kuntoutuksen keinoin

OSNAN TUETUN ASUMISEN RYHMÄTOIMINNAN KEHITTÄMINEN ASIAKAS- LÄHTÖISESTI

Osallisuuden edistäminen sosiaalisen kuntoutuksen keinoin

Tiina Pollari
Ronja Pörhö
Sami Siekinen
Opinnäytetyö
Kevät 2023
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu &
Laurea-ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Laurea-ammattikorkeakoulu & Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Tekijä(t): Tiina Pollari, Ronja Pörhö ja Sami Siekkinen
Opinnäytetyön nimi: OsNan tuetun asumisen ryhmätoiminnan kehittäminen asiakaslähtöisesti, Osallisuuden edistäminen sosiaalisen kuntoutuksen keinoin
Työn ohjaaja(t): Hannele Ollinen, Pauliina Partanen ja Liisa Seppänen
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2023
Sivumäärä: 46 + 5 liitettä

Opinnäytetyön työelämäkumppanina toimi Oulunseudun nuorisoasuntoyhdistys ry, eli OsNa ry. OsNa tuottaa sosiaalihuoltolain mukaista tuetun asumisen palvelua mielenterveys- ja päihdekuntoutujille, sekä aktiivisesti päihteitä käyttäville alle 30-vuotiaille nuorille. Projektin tarkoituksena oli osallistaa asiakkaita ja suunnitella asiakaslähtöinen ja toteutuskelpoinen tapahtuma tai tempaus. Projektin tavoitteena oli edistää OsNan tuetun asumisen asiakkaiden kokemuksia osallisuudesta suunnittelemalla ja toteuttamalla OsNan ryhmätoimintaa. Projekti toteutettiin yhteistyönä Laurea-ammattikorkeakoulun ja Oulun ammattikorkeakoulun kanssa. Opinnäytetyö perustuu aikaisempaan Määttä ja Raappana (2022) opinnäytetyöhön, jonka mukaan, nuoret ovat kokeneet, että heillä ei ole ollut mahdollisuutta suunnitella ja kehittää OsNan toimintaa. Määttän ja Raappanan (2022) opinnäytetyön pohjalta suunnitelimme toteutettavaksi projektin, jolla pyrittiin vastaamaan aikaisemman tutkimuksen kehittämisideaan. Projektin kehittämistehtävänä oli OsNan tuetun asumisen ryhmätoiminnan kehittäminen asiakaslähtöisesti.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena kehittämistyönä. Tietoperusta pitää sisällään sosiaalisen kuntoutuksen, osallisuuden ja asiakaslähtöisen kehittämisen. Opinnäytetyön toteutuksessa käytettiin laadullisia menetelmiä. Toteutusvaiheessa käytettiin aivoriihimenetelmää, sekä havainnointia. Kehittämistyön lopulla asiakkaiden osallisuuden kokemuksia selvitettiin strukturoidulla kyselyllä, joka toimi samalla myös palautteena opinnäytetyöstä. Tuloksia käsiteltiin teemoittelemalla.

Tuloksien perusteella asiakkaiden osallisuuden kokemusta saatiin edistettyä ja palaute opinnäytetyöstä oli pääsääntöisesti positiivista. Jatkokehittämis ehdotukseksi ehdotamme asiakkaiden osallistamista ryhmätoiminnan budjetin keräämiseen esimerkiksi talkoo- tai myyntitöillä. Tuloksista ilmeni, että digitaalisuus lisäsi jonkin verran osallistumisprosenttia, jonka vuoksi kehittämistyössä kannattaa jatkossa hyödyntää enemmänkin digitaalisuutta osallisuuden välineenä.

Asiasanat: Asumissosiaalinen työ, aikuissosiaalityö, sosiaalinen kuntoutus, ryhmätoiminta, tuettu asuminen, osallisuus

ABSTRACT

Laurea University of Applied Sciences & Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Author(s): Tiina Pollari, Ronja Pörhö and Sami Siekkinen

Title of thesis: A Client-Oriented Approach to Developing Group Activity Among OsNa's Supported Housing Clients, Improving Inclusivity by Using Social Rehabilitation Methods

Supervisor(s): Hannele Ollinen, Pauliina Partanen and Liisa Seppänen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2023

Number of pages: 46 + 5 attachments

Oulunseudun Nuorisosauntoyhdistys registered association or OsNa was the commissioner for the thesis. OsNa provides services according to the Social Welfare Act for mental health and substance abuse rehabilitators and under 30-year-olds who actively use substances. The purpose of the project was to engage the clients as well as plan a client-oriented and practicable event or activity. The aim was to improve the feelings of inclusivity in the clients of supported housing by planning and executing group activity in OsNa. The project was executed in collaboration with Laurea University of Applied Sciences and Oulu University of Applied Sciences. The thesis is based upon the previous thesis carried out by Määttä and Raappana (2022), according to which the clients of OsNa felt that they did not have the chance to take part in planning and improving its activity. Based on this thesis, we planned a project with which we could achieve the risen idea of further improvement in it: improving OsNa's group activity for supported housing in a client-oriented manner.

The thesis was carried out as functional development work. The scientific knowledge base contains information about social rehabilitation, inclusion, and client-oriented development. Qualitative research methods were used along the thesis. Brainstorming and observation were used as methods in the implementation phase. In the end of the development work the feelings of inclusivity in clients were studied with a structured questionnaire, which also served as feedback for the thesis. The results were analyzed by theme analysis.

According to the results of the study, the feelings of inclusivity were successfully improved in the clients and the feedback for the thesis was mostly positive. As a suggestion for further development, we suggest including clients in the fundraising process for group activity by voluntary work or sales. Digitality in parts of the project increased participation according to the results. For further development, digitality should be utilized even more as a method for inclusion.

Keywords: social housing work, adult social work, social rehabilitation, group activity, supported housing, inclusion

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	OPINNÄYTETYÖN TYÖELÄMÄKUMPPANI	9
3	SOSIAALINEN KUNTOUTUS, OSALLISUUS JA ASIAKASLÄHTÖINEN KEHITTÄMINEN 11	
3.1	Sosiaalinen kuntoutus	11
3.2	Osallisuus.....	14
3.3	Asiakaslähtöinen kehittäminen	16
4	PROJEKTIN TARKOITUS, TAVOITTEET JA KEHITTÄMISTEHTÄVÄ	19
5	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT	20
6	PROJEKTIN TYÖVAIHEET	24
6.1	Projektin aloitus	24
6.2	Projektista tiedottaminen asiakkaille.....	24
6.3	Projektin ideointivaihe	25
6.4	Projektin suunnittelu asiakkaiden kanssa	26
6.5	Projektin toteutus.....	27
6.6	Projektin kyselyn tulokset	28
6.7	Projektin kyselyn tulosten arviointi ja jatkokäsittely	30
7	PROJEKTIN SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI.....	33
7.1	Eettisyys.....	34
7.2	Luotettavuus.....	36
7.3	Henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttaminen projektin aikana.....	37
8	POHDINTA	39
	LÄHTEET	43
	LIITTEET	47

1 JOHDANTO

Osallisuus yksilöllä sisältää kokemuksen kuulumisesta johonkin, kokemuksen omien ajatusten ja toiminnan merkityksellisyydestä, sekä mahdollisuuden toimia omien kiinnostuksenkohteiden mukaan, määrittelevät Meriluoto ja Marila-Penttinen (2015, 7). Heidän mukaansa osallisuuden kokemuksen edellytyksiä ovat mahdollisuus ja halu tulla osalliseksi ryhmää tai yhteisöä, kokemus kuuluksi tulemisesta ja omien kokemusten merkityksellisyydestä, sekä mahdollisuus vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.

Opinnäytetyöprojektin toimeksiantajana toimi Oulunseudun nuorisoasuntoyhdistys ry. Tässä opinnäytetyössä toimeksiantajasta käytetään jatkossa lyhennettä OsNa. OsNa on voittoa tavoittelematon yhdistys, jonka tarkoituksena on toimia ensisijaisesti 18–29 –vuotiaiden nuorten edunvalvojana asumiseen liittyvissä asioissa Oulun alueella. Yhdistys toteuttaa asumisohjausta sekä -neuvontaa, joka on rahoitettu sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) avulla. (Osnakodit 2022b.)

Määttä ja Raappana tutkivat opinnäytetyössään (2022) OsNan tuetun asumisen asiakkaiden kokemuksia osallisuuden tukemisesta yhdistyksessä. Tulosten perusteella kävi ilmi, että vaikka osallisuuden kokemus asiakkailla oli hyvä, suurin osa nuorista ei kokenut heillä olevan mahdollisuutta osallistua OsNan toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Määttä ja Raappana ehdottivat asiakkaiden osallistamista tasavertaisina toimijoina yhdistyksen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen tulevaisuuden kehittämisen kohteeksi. Tämä voisi lisätä tuetun asumisen asiakkaiden kokemuksia merkityksellisyydestä ja tarpeellisuudesta. Myös OsNa oli ilmaissut tarvetta opinnäytetyölle, joka osallistaisi tuetun asumisen asiakkaita toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä.

Määtän ja Raappanan opinnäytetyössä tekemän tutkimuksen pohjalta suunnittelimme toteutettavaksi projektin, jolla pyrittiin vastaamaan aikaisemman opinnäytetyön kehittämisisideaan. Projektin kehittämistehtävänä oli OsNan tuetun asumisen ryhmätoiminnan kehittäminen asiakaslähtöisesti. Projekti toteutettiin yhteistyönä Laurea-ammattikorkeakoulun ja Oulun ammattikorkeakoulun kanssa.

Projektin tarkoituksena oli osallistaa asiakkaita ja suunnitella toteutuskelpoinen tapahtuma tai tempaus asiakaslähtöisesti. Projektin tavoitteena oli edistää OsNan tuetun asumisen asiakkaiden kokemuksia osallisuudesta suunnittelemalla ja toteuttamalla OsNan ryhmätoimintaa. Tavoitteena oli myös kehittää toimintaa niin, että projektia voitaisiin soveltaa organisaatiossa myös tulevaisuudessa. Projektin eri vaiheissa käytettiin laadullisen tutkimuksen menetelmiä. Ideointivaiheessa hyödynnettiin aivoriuhimenetelmää, ja esitettyjen tavoitteiden saavuttamista arvioitiin strukturoidulla kyselyllä projektin päätyttyä. Lisäksi projektissa hyödynnettiin tutkimuksellista havainnointia projektin eri vaiheissa.

Projekti alkoi helmikuun 2023 lopulla tiedottamalla asiakkaita projektista. Projekti eteni ideointivaiheeseen, jonka jälkeen asiakkaat saivat äänestää toteutettavan tapahtuman. Äänestyksen jälkeen tapahtumaa suunniteltiin yhdessä asiakkaiden kanssa. Projektiin osallistuneiden asiakkaiden kanssa toteutettiin pizzailta lautapelien pelaamisen yhteydessä tempauksen päätoimiseksi tapahtumaksi. Tapahtuma järjestettiin maaliskuussa 2023.

Projekti vastasi omalta osaltaan sekä paikallisesti että yhteiskunnallisesti merkittäviin asunnottomuuden ja syrjäytymisen haasteisiin, joita vastaan myös valtioneuvosto on järjestänyt hankkeita ja toimenpiteitä (Valtioneuvosto 2020; Valtioneuvosto 2022). OsNa ry on Nuorisoasuntoliiton jäsenjärjestö, jonka toiminnan tavoitteena on muun muassa asunnottomuuden torjunta. Itse työmuotoina OsNa ry soveltaa muun muassa ryhmä- ja asukastoimintaa, joita projektilla pyrittiin kehittämään asiakaslähtöisesti. (Osnakodit 2022a; Osnakodit 2022b.)

2 OPINNÄYTETYÖN TYÖELÄMÄKUMPPANI

Oulunseudun nuorisoasuntoyhdistys ry on toiminut jo vuodesta 1991 alkaen. Yhdistyksen jäsenistö muodostuu oululaisista järjestöistä, nuoriso-, -opiskelija-, sekä henkilöjäsenistä. OsNa on Nuorisoasuntoliiton (NAL) jäsenjärjestö. OsNa tuottaa sosiaalihuoltolain 17§ ja 21§:n mukaista tuetun asumisen palvelua. Palvelun OsNalta ostaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue, eli Pohde. Palvelun osto edellyttää aina sosiaalityöntekijän päätöksen. Palvelu on yksilöllistä, tavoitteellista ja kokonaisvaltaista tukea itsenäiseen asumiseen ja elämänhallintaan. Asiakkaiden menneisyydessä on usein merkittäviä asumisen haasteita, jonka vuoksi kuntoutus on tarpeen. Koska OsNa tuottaa mielenterveys- ja päihdeasumispalveluita, tulee palvelun ostamisen perusteena olla mielenterveyden- ja/tai päihdeiden käytön haasteet. Usein taustalla on myös asunnottomuutta tai sen uhka. (Effe 2023.)

OsNan palvelut koostuvat sekä julkisin varoin tuetusta toiminnasta (asumisohjaus- ja neuvonta), että palvelumyyntiin perustuvasta sopimuksellisesta tukitoiminnasta, eli tuetun asumisen palveluista. Vuosien saatossa OsNa on ollut useiden hankkeiden kautta kehittämässä asumisen sisältöpalveluja, jotka ovat jääneet osaksi heidän toimintaansa. Yhdistyksen tavoitteena on parantaa nuorten asumisen oloja, toimia nuorten asumisen edunvalvojana, sekä torjua asunnottomuutta (Osnakodit 2022b). Tässä opinnäytetyössä keskityimme tarkastelemaan ja kehittämään OsNan tuetun asumisen palveluita.

Tammikuussa 2023 tuetun asumisen asiakkaita oli yhteensä 35. Kaiken kaikkiaan asiakaspaikkoja on tarjolla 46. Asiakkaita tuetaan sosiaaliohjauksen keinoin pääsääntöisesti heidän kotiinsa. Kotikäyntejä ja ohjausta toteutetaan sopimuksen mukaan 1-5 kertaa viikossa. OsNalla toteutetaan viikoittain myös ryhmä- ja asukastoimintaa, johon voivat halutessaan osallistua kaikki tuetun asumisen asiakkaat. (Effe 2023.)

Keskeisenä perustehtävänä on huomioida nuoren yksilölliset itsenäistymistarpeet ja asumisen onnistumisessa tukeminen. Pääsääntöisesti asiakkaat asuvat OsNan tukiasunnoissa eri puolilla Oulua, mutta tuetun asumisen palvelua voidaan ostaa myös muihin asuntoihin. Tuen kesto määräytyy asiakkaan tarpeen mukaan kuukausista vuosiin. (Osnakodit 2022a.)

OsNan tuetun asumisen palveluita ohjaa palvelunostajan palvelukuvaus mielenterveys- ja päihdeasumispalveluista. Tässä palvelukuvauksessa määritellään palveluntuottajan vähimmäisvaatimukset, mitä tuetun asumisen palveluissa tulee asiakkaalle tarjota. Palvelukuvauksessa korostetaan vertaistoimijuuden ja osallisuuden merkitystä asiakkaan kuntoutuksessa. Palvelukuvauksessa tavoitteena on saada asiakkaan päiviin tekemistä ja sisältöä, joka osaltaan voi ehkäistä syrjäytymistä. Mielenterveys- ja päihdeasumispalveluilta odotetaan, että asiakas tulee kuulluksi ja että hän kokee olevansa merkityksellinen ja aktiivinen toimija omassa yhteisössään. (Mielenterveys- ja päihdeasumispalvelun hankinta 2021.)

3 SOSIAALINEN KUNTOUTUS, OSALLISUUS JA ASIAKASLÄHTÖINEN KEHITTÄMINEN

Eräs tärkeimmistä sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteista on asiakkaiden osallisuuden edistäminen. Osallisuus ja asiakkaiden osallistaminen ovat puolestaan erittäin tärkeä osa asiakaslähtöisen kehittämisen periaatteita. (Toikko & Rantanen 2009, 89–91; THL 2015.) Siksi on tärkeää ymmärtää sosiaalisen kuntoutuksen, osallisuuden ja asiakaslähtöisen kehittämisen käsitteet. Vielä tärkeämpää on ymmärtää edellä mainittujen käsitteiden suhteet toisiinsa. Ne ymmärtämällä voidaan nähdä sosiaalisen kuntoutuksen asiakaslähtöisen kehittämisen kokonaisuus, jossa asiakas nähdään aktiivisena toimijana kehittämistoiminnan ympäristössä.

3.1 Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalinen kuntoutus on aina kytkeytynyt suomalaiseen sosiaalipolitiikkaan, vaikka käsitteen määritelmä ei ole missään vaiheessa ollut yksiselitteinen. Keskustelua on käyty kiivaasti jo 1980-luvulta lähtien ja sosiaalisen kuntoutuksen merkitys on korostunut voimakkaasti 2000-luvulla, kun aiheesta on saatu tutkimustuloksia (Väisänen 2018, 19.) Sosiaalihuoltolain uudistus vuonna 2014 mahdollisti sosiaaliselle kuntoutukselle lainmukaisen määritelmän, kun käsite sisällytettiin osaksi lakia (Lindh, Härkäpää & Kostamo-Pääkkö 2018, 8).

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 17§ määrittelee sosiaalisen kuntoutuksen tarkoittavan tehostettua tukea, jonka tarkoitus on vahvistaa sosiaalista toimintakykyä, ehkäistä syrjäytymistä, sekä edistää osallisuutta. Lain mukaan sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu selvittää asiakkaan sosiaalinen toimintakyky ja kuntoutuksen tarve, kuntoutuspalveluiden yhdistäminen, sekä ohjaus kuntoutusneuvontaan. Laki määrittelee sosiaalisen kuntoutuksen sisältävän myös tukea elämänhallinnassa ja arkipäiväisissä toiminnoissa suoriutumisessa. Sosiaalisen kuntoutuksen tulee tukea asiakasta myös osallistumisessa ryhmätoimintaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden ihmisten kanssa. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 17§ määrittää, että nuorten kohdalla sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan ja ohjataan nuorta työhön, opiskeluun tai kuntouttavaan työtoimintaan, sekä tuetaan työ- ja koulutuspaikoissa pysymistä. Lisäksi sosiaalihuoltolain (1301/2014) 17§:ssä mainitaan, että sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu myös muita tarvittavia toimenpiteitä, jotka edistävät asiakkaan kuntoutumista.

Palvelun saamisen kriteerinä ei saa olla diagnoosi tai vamma, vaan hyvinvointialueiden tulee huolehtia siitä, että mikäli asiakkaan toimintakyky on heikentynyt esimerkiksi syrjäytymisen tai äkillisen kriisin vuoksi, tulee sosiaalisen toimintakyvyn ja osallisuuden vahvistamiseksi järjestää sosiaalista kuntoutusta. Sosiaalisen kuntoutuksen kohderyhmänä ovat erityisesti avun tarpeessa olevat ihmiset, jotka ovat sosiaalisista syistä syrjäytymisvaarassa ja jotka eivät suoraan kohdennu ammatillisen- tai lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin. (Järvikoski 2013, 47.)

Sosiaalinen kuntoutus on usein luonteeltaan korjaavaa, mutta se voi olla myös ennaltaehkäisevää. Ennaltaehkäisevällä työotteella voidaan ehkäistä asiakkaan päätyminen sosiaalisen kuntoutuksen korjaavan työn asiakkaaksi. Asiakkaiden haasteet voivat liittyä työttömyyteen, mielenterveyden haasteisiin, päihteiden käyttöön, köyhyyteen, asunnottomuuteen tai yleisesti siihen, että asiakas ei kykene selviytymään arkipäiväisistä toiminnoistaan. Sosiaalisessa kuntoutuksessa keskeistä on asiakkaan itse määrittelemät tavoitteet ja tarpeet, joita kohti kuntoutuksen tulisi prosessinomaisesti edetä. Myös arvio asiakkaan haasteista on selvítettävä, huomioiden myös yksilön voimavarat. Joskus asiakkaan kokemat tosiasialliset haasteet selkiytyvät vasta sosiaalisen kuntoutuksen edetessä. (Nieminen 2018, 13–15.)

Sosiaalinen toimintakyky ja sen vahvistaminen on keskeinen käsite sosiaalisen kuntoutuksen alaviitteessä. Sosiaalisella toimintakyvyllä viitataan usein ihmisen kykyyn olla ja toimia sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Toimintakyvyn käsitteeseen voidaan myös liittää yksilön kyky selviytyä arkielämän eri osa-alueista. (Kannasoja 2018, 53.) Sosiaalista toimintakykyä ei voida kuitenkaan suoraan yhdistää kykyihin ja taitoihin. Olennaista on ihmisen käsitys itsestään, ympäristöstään ja tulevaisuudestaan. Toisin sanottuna sosiaalisen toimintakyvyn edellytyksenä ovat sosiaaliset taidot, mutta suoraan näistä ei voida määritellä, minkälainen ihmisen toimintakyky on. (Kannasoja 2013, 197.) Sosiaalisia taitoja tarvitaan kuitenkin sosiaalisen toimintakyvyn kehittämisen tueksi (Kannasoja 2018, 56).

Kannasojan (2018, 56) mukaan käsitettä laajemmin tarkastelee Kannasoja (1987), jonka mukaan käsitteessä on kyse ”ihminen yhteisössä” -mallista, joka käsittää kumppanuuden, yhteisen vastuun ja toiminnan, sekä tulevaisuuden suunnittelun. Nieminen (2018, 17.) lähestyy asiaa myös siten, että kuntoutus ei kosketa vain yksilöä itseään, vaan kuntoutuksessa tulee huomioida myös ryhmät ja suhteet ympäristöihin. Järkevä lähtökohta sosiaaliselle kuntoutukselle on se, että osallisuus ja

toimintakyvyn vahvistuminen tapahtuu sosiaalisissa suhteissa ja niissä toimintaympäristöissä, missä asiakas arkeaan elää.

Sosiaalisen kuntoutuksen työkenttä on laaja, samoin kuin siinä käytettävät ammatilliset menetelmät. THL (2017) on määritellyt sosiaalisessa kuntoutuksessa käytettäviksi menetelmiksi muun muassa sosiaalityön, sosiaaliohjauksen ja -neuvonnan, palveluohjauksen, verkostotyön, sekä arjen ja elämänhallinnan tukemisen. THL (2017) on kuvannut sosiaalisen kuntoutuksen olevan myös yksilöohjausta, ryhmätoimintaa, vertaistukea, aktivoimista harrastustoimintaan sekä taloudellisen tilanteen selvittämistä ja ohjaamista etuuksien hakemisessa.

Sosiaalisen kuntoutuksen menetelmistä on tehnyt tutkimusta Vuokila-Oikkonen & Keskitalo (2018). Tutkimuksen aineistona on käytetty sosiaalisen kuntoutuksen koulutuksessa olleiden kuntien työntekijöiden kehittämistehtäviä. Sosiaalisen kuntoutuksen koulutukset on järjestetty vuosina 2015–2016. Tulosten perusteella tutkijoilla on ollut tarkoitus lähestyä sosiaalisen kuntoutuksen menetelmiä voimavara- ja ratkaisukeskeisesti. Tutkimuksessa menetelmät on jaettu yksilö-, ryhmä ja yhteisömenetelmiksi. Tutkimuksen mukaan yksilömenetelmiksi kuvataan jalkautuva työskentely, kotikäynnit, rinnalla kulkeminen, sekä erilaisten tapahtumien ja elämysten mahdollistaminen. Yksilötyössä on tarpeen lähestyä asiakasta hänen omaa toimijuuttaan ja voimavarojaan tukien, sekä pärjäämistään vahvistaen. Ohjaajan tehtävänä on antaa myönteistä palautetta asiakkaalle ja palaute on annettava välittömästi. (Vuokila-Oikkonen ym. 2018, 166–170.)

Ryhmämenetelmien määrittelyssä tutkimuksessa nousi esiin vertaisuus, osallisuus sekä yhteisöllisyys. Kunnan työntekijöiden kehittämistehtävissä korostettiin yhdessä tekemistä, johon asiakkaalla on mahdollisuus hakeutua ja ottaa osaa matalalla kynnyksellä. Tehtävissä otettiin asiakkaat mukaan ryhmätoiminnan suunnitteluun ja ryhmän tavoitteet määriteltiin yhdessä asiakkaiden kanssa. Tutkimuksessa kuvattiin, että muutos asiantuntijalähtöisestä suunnittelusta asiakaslähtöiseen suunnitteluun ei ollut aina kuitenkaan helppoa ja itsestään selvää. Tehtävissä kehitettiin asiakkaiden ideoiden pohjalta harraste- ja toiminnallisia ryhmiä. Erityisen tärkeäksi ryhmässä koettiin toiminnallisuus. Kunnan työntekijät olivat kertoneet, että toiminnallisuus lisäsi sosiaalista vuorovaikutusta ikään kuin luonnollisesti ja tekemisen lomassa voi päästä syvällisiin keskusteluihin muiden ihmisten kanssa. Tämän kaltainen yhteiskehittäminen kuvataan yhdeksi sosiaalisen kuntoutuksen ryhmämenetelmäksi. Yhteiskehittämiseen osallistuminen on tutkimuksen mukaan tuonut asiakkaan omia piilossa olleita voimavaroja esille. Tärkeäksi asiaksi tehtävissä kuvattiin se, että jokainen

asiakas saa olla siinä määrin mukana ryhmätoiminnassa, kuin itse haluaa. Yhteisöllisyyden keskeisenä kantavana teema on muun muassa demokratia, sallivuus, yhteinen päämäärä, osallistumisen vapaaehtoisuus sekä avoin keskustelu. Tehtävissä korostettiin todellisuuden kohtaamista, jolla tarkoitetaan sitä, että yhteisöllä on vapaus antaa selkeää ja rehellistä palautetta toiminnasta. (Vuokila-Oikkonen ym. 2018, 171–173.)

3.2 Osallisuus

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos (2023) jaottelevat osallisuuden kolmeen eri osa-alueeseen: osallisuuteen omassa elämässä, osallisuuteen yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa, sekä osallisuuteen yhteisestä hyvästä. Osallisuutta voidaan edistää muun muassa kehittämällä palveluita ja toimintaa yhdessä, sekä takaamalla osallistumisen omaehtoisuuden. Siihen vaikuttavia tekijöitä voidaan havaita sekä organisaatio- että kansalaistasolla. Bekkers, Tummers ja Voorberg (2014, 23–25) toteavat muun muassa tarpeenmukaisen tiedottamisen ja organisaatiohallinnon asenteiden vaikuttavan osallisuuden toteutumiseen. Kansalaisten osallistumiseen ja osallisuuteen voivat vaikuttaa esimerkiksi halukkuus olla osallinen, sekä tietoisuus omista vaikuttamisen mahdollisuuksista.

Kansalaisen osallisuus ja osallistuminen yhteiskunnassa ja palvelujärjestelmässä määritellään Suomen laissa. Suomen perustuslain (731/1999) 14 §:ssä todetaan, että on julkisen vallan tehtävä edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2002) 8 §:ssä taas määritellään, että asiakkaalle on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 4 §:ssä jäsenetään, että asiakkaan etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimintatavat ja ratkaisut parhaiten turvaavat mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omilla asioissaan.

Kujala (2003 73–74.) avaa tutkimuksessaan osallisuutta ja osallistumista rinnakkaiskäsitteinä. Vaikka termejä käytetään usein synonyyminä, tulisi ne erotella toisistaan eriävien merkitysten vuoksi. Osallisuus on käsitteenä laajempi kuin osallistuminen, vaikka ne joissain määrin muistuttavatkin toisiaan. Osallistuminen voi yksinkertaisesti merkitä ”mukana olemista”. Asiakas voi osallistua ja olla mukana esimerkiksi toimimalla konsulttina päätöksentekoon, mutta tämä ei välttämättä johda vielä osallisuuteen. Jotta osallisuus voitaisiin saavuttaa, edellyttää se yksilöltä mahdollisuutta

vaikuttaa oman elämän asioihin subjektina, eli toimijana. Osallisuuden vastakohta on osattomuus, jolloin yksilö kokee olevansa objekti, eli muiden toiminnan kohde.

Laitilan (2010) teoksessa viitataan Julkusen ja Heikkilän (2007) määritelmään osallisuudesta, jonka mukaan asiakkaalla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa itseä koskeviin asioihin. Tutkimuksessaan Laitila sivuaa osallisuutta ja asiakaslähtöisyyttä erityisesti mielenterveys- ja päihdetyössä. Hänen mukaansa osallisuus on sitä, että asiakkaalla on mahdollisuus järjestää omat palvelunsa ja olla osallinen palveluiden kehittämistyössä. Osallisuutta tapahtuu myös silloin, kun asiakas toimii osallisena omaan hoitoon ja kuntoutukseensa, kantaen näin vastuuta palveluprosessistaan. (Laitila 2010, 183–186).

Kujalan (2003) mukaan osallisuus on ensisijaisesti koettu ulottuvuus. Se voidaan määritellä kokemuksena yhdenvertaisuudesta ja kumppanuudesta. Niiranen (1997) teoksessa Kujala (2003) toteaa osallisuuden kokemuksen kumpuavan myös kuulluksi tulemisesta. Tämä korreloituu päätöksentekoon ja mahdollisuuteen ilmaista omat mielipiteet. Jotta osallisuus toteutuisi, tulee asiakkailla olla aitoja mahdollisuuksia tehdä valintoja ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Tämä edellyttää tarpeenmukaista tiedottamista valintoihin vaikuttavista tekijöistä. Osallisuutta voidaan edistää myös huomioimalla erilaiset valmiudet osallisuuteen, näin ollen kehittämällä uusia toimintamahdollisuuksia osallisuuden edistämiseksi (Kujala 2003 73–74, 162; Laitila 2010, 183–186).

Sherry R. Arnstein (1969, 216–224.) on kuvannut osallisuuden kahdeksan porrasta, jotka auttavat ymmärtämään osallisuuden eri ilmenemismuotoja. Portaikko alkaa manipulaatiosta (eng. *manipulation*) ja terapoinnista (*therapy*). Näiden kuvataan edustavan toimintaa, joka on maskeerattu valtaapitävien osalta osallisuudeksi, mutta jota se ei todellisuudessa ole. Seuraavat portaavat ovat informointi (*informing*) ja konsultointi (*consultation*), joissa osallistujilla on mahdollisuus kuunnella ja tulla kuulluksi, mutta jossa heidän näkemystensä hyödyntämistä ei voida taata. Portaikko jatkuu yhteissuunnitteluun (*placation*), jossa Arnsteinin mukaan osallistujilla on suurempi mahdollisuus tulla kuulluksi kuin alemmilla portailla, mutta jossa päätäntävalta on silti vallanpitäjillä. Kuudentena portaana esiintyy kumppanuus (*partnership*), jolloin kansalaisilla on mahdollisuus neuvotella ja tehdä yhteistyötä vallanpitäjien kanssa. Ylimpänä portaikossa sijaitsevat osittain delegoitu valta (*delegated power*) ja kansalaisvalta (*citizen control*). Tällöin kansalaiset omaavat suurimman osan tai kokonaisuuden päätäntävallasta.

Leemann ja Hämäläinen (2015, 6) esittelevät viisi osallisuuden ulottuvuutta asiakkuudessa. Tietosallisuus merkitsee asiakkaan oikeutta saada tarpeeksi tietoa palveluista ja niiden edellytyksistä niin, että päätöksenteko on kokonaisvaltaiseen tietämykseen perustuvaa. Tämä vaatii palveluntarjoajilta ja osalliselta henkilökunnalta esteetöntä tiedottamista ja vuorovaikutustaitoja. Suunnitteluosallisuudessa asiakkaat tai asiakasryhmät otetaan huomioon palveluita suunniteltaessa niin, että käynnissä olevista projekteista ja kehittämishankkeista on jaettu tarpeeksi tietoa mahdollisille osallisille. Suunnitteluosallisuus edellyttää sellaisia hallintorakenteita, jotka mahdollistavat osallisuuden. Päätösosallisuudessa asiakkaalla on oltava päätäntävaltaa oman palvelupolun tuottamisessa, kun taas toimintaosallisuudessa asiakkaalla on mahdollisuus toimia esteettömästi ja sosiaalisesti omassa toimintaympäristössään niin, että osallisuus on kaikista näkökulmista mahdollista. Lopuksi asiakkaan tulee saada toteuttaa arviointiosallisuutta hallintorakenteiden mahdollistaessa asiakas- ja käyttäjäpalautteiden annon.

Osallisuutta ja sen eri ilmenemismuotoja on tutkittu paljon suomalaisessa kirjallisuudessa ja tutkimuksissa. Tikkala (2019) on muun muassa tutkinut nuorten osallisuutta itsenäistymisyksikön kehittämisessä. Hän painottaa tutkimuksessaan osallisuuden etiikkaa ja osallisuutta etenkin lastensuojelussa ja nuorisotyössä. Özbas (2018) sivuaa tutkimuksessaan osallisuuden yhteiskunnallista vaikutusta, ja sen kokemuksen myötä ehkäistävästä syrjäytymisestä ja kokonaisvaltaisen kansalaisuuden edistämisestä. Hän viittaa pienyhteisössä tapahtuvan osallisuuden luovan edellytykset myös yhteiskunnalliselle osallisuudelle. Inkeroinen (2020) esittelee tutkimuksessaan osallisuuden käsitteen asumisen kautta. Asumisessa osallisuus merkitsee vaikuttamismahdollisuuksia, kuulumisen tunnetta ja sosiaalisia kanssakäymisiä. Hän jaottelee osallisuuden asumisessa taloudelliseen osallisuuteen, poliittiseen osallisuuteen ja sosiokulttuuriseen osallisuuteen.

3.3 Asiakaslähtöinen kehittäminen

Asiakaslähtöinen kehittämistoiminta perustuu suurelta osin kohderyhmän osallistumiseen osana kehittämistoimintaa. Toikon ja Rantasen (2009, 97) mukaan asiakaslähtöisessä kehittämistoiminnassa käyttäjät ja toimijat ovat tasavertaisia kehittäjiä, jolloin jaottelu kehittäjiin ja toimijoihin murtuu. Mönkkösen (2018, 105) mukaan tärkeintä tietoa syntyykin juuri rajat ylittävällä alueella asiakkaan osallistuesssa keskeisenä toimijana häntä koskeviin päätöksiin. Asiakaslähtöisyydessä on tärkeää, että palveluita järjestetään organisaation tarpeiden lisäksi myös asiakkaan tarpeista lähtien toimi-

vaksi (Virtanen, Suoheimo, Lamminmäki, Ahonen & Suokas 2011, 18). Asiakslähtöisessä kehittämisessä käyttäjien ja toimijoiden osallistumista pidetään koko kehittämistoiminnan pääprosesseina. Kehittäminen on avoin prosessi, jossa erittäin olennaisena osa-alueena on erilaisten äänien ja mielipiteiden kuuleminen. Kehittämisprosessi rakentuu käyttäjien ja toimijoiden varassa ja tuloksia ei voida tietää etukäteen. (Toikko ym. 2009, 97.)

Kohderyhmän osallistumista kehittämistoimintaan voidaan edistää erilaisin keinoin. Mahdollistamalla projektin kehittämisen aikana emotionaalinen ulottuvuus ja dialogisuus kyetään mahdollistamaan kohderyhmän jäsenten osallistuminen kehittämistoimintaan tasavertaisesti ja siten, että kehittäminen tapahtuu kohderyhmän henkilökohtaisten ajatusten, kokemusten ja näkemysten perusteella. Avoin dialogisuus vaatii sitä, että kohderyhmän jäsenet saavat esittää myös toisistaan poikkeavia näkemyksiä. (Toikko ym. 2009, 99.) Dialogisuus vaatii myös erilaisten ajattelutapojen ymmärtämistä ja yhteisen ymmärryksen rakentamista (Mönkkönen, Kekoni & Pehkonen 2019, 47). Asiakslähtöisyys ja -osallisuus toteutuu etenkin silloin, kun asiakas on itse mukana määrittelyssä toiminnan tarkoitusta sekä luomassa ratkaisuja ja toteuttamassa niitä (THL 2020). Näitä periaatteita voidaan hyödyntää myös kehittämistoiminnassa.

Asiakslähtöisessä kehittämistoiminnassa asiakas nähdään oman hyvinvointinsa asiantuntijana ja aktiivisena toimijana eli subjektina. ”Asiakkaan oman elämän asiantuntemus tekee hänestä palveluprosessissa työntekijän kanssa yhdenvertaisen toimijan ja tasavertaisen kumppanin”. (Virtanen ym. 2011, 19.) Kehittäminen tapahtuu siis yhdessä asiakkaan kanssa siten, että asiakas nähdään kehittämisresurssina ja jopa kehittämiskumppanina. Tämä vaatii kuitenkin hyvää vuorovaikutusta työntekijän ja asiakkaan välillä sekä molemminpuolista luottamusta. Myös asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja ihmisarvoa tulee kunnioittaa. (Virtanen ym. 2011, 19–20.)

Palveluntarjoajalta asiakslähtöinen kehittämistoiminta vaatii puolestaan asiakasymmärrystä. Tällä tarkoitetaan tietoa asiakkaista ja heidän tarpeistaan, jota voidaan hyödyntää palvelun kehittämisen pohjana. (Virtanen ym. 2011, 18, 22.) Tällaista tietoa on esimerkiksi Määtän ja Raappanan (2022, 32, 34–35) tekemä opinnäytetyö OsNalle, jonka tulosten mukaan nuoret olivat kokeneet, ettei heille tarjota mahdollisuuksia OsNan toiminnan ideoimiseen, kehittämiseen ja toteuttamiseen. Nuoret kokivat siis tarvetta kehittää OsNan toimintaa heitä osallistavasti. Tätä tietoa olemme myös itse soveltaneet suunnitellessamme projektin toteutusmuotoa. Valitsimme asiakslähtöisen kehittämisen menetelmän juuri siksi, että koimme sen olevan paras mahdollisuus luoda OsNan tuetun asumisen

asiakkaille mahdollisuus toiminnan ideointiin, kehittämiseen ja toteuttamiseen siten, että kehittäminen perustuu asiakkaiden omille tarpeille. Näin voidaan lisätä asiakkaiden osallistumismahdollisuuksia toiminnan kehittämisessä (Virtanen ym. 2011, 22).

Asiakaslähtöinen toiminnan kehittäminen vaatii myös johtajuudelta ja itse organisaatiolta sekä sen jäseniltä halua ja kykyä olla valmiita muuttamaan toimintatapoja ja asenteita asiakaslähtöiseksi. Siksi on tärkeää, että organisaation sisällä keskustellaan asennemuutoksen esteistä ja asiakkuusajattelua tuetaan johdon tasolta asti. (Virtanen ym. 2011, 22, 47.) Aktiivista vuorovaikutusta edesauttaa etenkin esimiehen kannustus ja rohkaisu oman osaamisen hyödyntämiseen ja toimintatapojen uudistamiseen (Virtanen ym. 2011, 46).

Asiakaslähtöistä toiminnan kehittämistä on sovellettu aikaisemmin paljon. Esimerkiksi Elina Puustinen (2018) on kehittänyt kehitysvammaisten päivätoimintaa asiakaslähtöisesti päiväkeskus Poijussa tekemässään ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyössään. Hänen opinnäytetyössään asiakkaat otettiin mukaan Poijun päivätoiminnan kehittämiseen osallistamalla asiakkaat toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Puustisen tutkimuksesta saamien kokemusten mukaan työntekijöiden ja asiakkaiden yhdessä suunnitellessa päivätoimintaa syntyi ajatuksia, joita ei pelkästään työntekijöiden ideoimana syntyisi. (Puustinen 2018, 5, 55.) Edellä mainitun syyn vuoksi opinnäytetyöprojektiin valittiin asiakaslähtöinen toiminnan kehittämisen menetelmä.

4 PROJEKTIN TARKOITUS, TAVOITTEET JA KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

Projektin tarkoituksena oli osallistaa asiakkaita ja suunnitella asiakaslähtöinen ja toteutuskelpoinen tapahtuma tai tempaus. Tavoitteena oli edistää OsNan tuetun asumisen asiakkaiden kokemuksia osallisuudesta suunnittelemalla ja toteuttamalla OsNan ryhmätoimintaa. Projektin kehittämistehtävänä oli OsNan tuetun asumisen ryhmätoiminnan kehittäminen asiakaslähtöisesti.

Projektin lyhyen aikavälin tavoitteena toimi asiakkaiden osallisuuden kokemusten edistäminen OsNan toiminnan kehittämisessä. Pitkän aikavälin tavoitteena projektilla oli tuottaa sellaista tietoa, jota OsNa voi hyödyntää ryhmätoiminnan kehittämisessä asiakaslähtöisesti jatkossa. Projektin laatu- ja tavoitteena oli, että tapahtuma tai toiminta, jonka suunnitteluun ja toteutukseen OsNan tuetun asumisen asiakkaat olivat osallisia, edistäisi heidän kokemuksiaan osallisuudesta.

Asetimme projektin alussa opinnäytetyöhön liittyvät henkilökohtaiset opintotavoitteet. Niitä ohjasi Arenen (2017, 10.) sosionomin kompetenssit ammatillisen osaamisen kehittämisestä. Lyhyen aikavälin tavoitteena oli osata tavoitteellisesti, voimavaraistaen ja osallisuutta tukien ohjata asiakkaita ja asiakasryhmiä. Tavoitteena oli myös kehittää ammatillista osaamista kehittämishankkeiden suunnittelemisessa, toteuttamisessa ja arvioimisessa. Pitkän aikavälin tavoitteena oli edistää asiakkaiden osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia, sekä oppia hyödyntämään asiakastyön menetelmiä ja työkäytäntöjä. Opinnäytetyöprojektin myötä halusimme myös kehittää osaamista tutkimus- ja kehittämistyön eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti, sekä osaamistamme arvioidessa työn laatua ja tuloksia.

Tavoitteiden oli tarkoitus toteutua projektin toteutusvaiheen - eli alkukevään 2023 aikana - ja niiden toteutumista arvioitiin kyselyllä tapahtuman päätyttyä. Projektin osallistujamäärälle ei ole asetettu määrällistä tavoitetta. Tiedostimme sen, että sosiaalisen toimintakykyyn liittyvien haasteiden vuoksi osallistujamäärä olisi voinut jäädä verrattain alhaiseksi. Myös toimeksiantaja oli todennut saman havainnoin ryhmiin osallistuvien määrästä. Opinnäytetyösuunnitelmassa arvioitiin realistisesti, että tempaukseen osallistuisi yhteensä 3–4 asiakasta.

5 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Laadullinen tutkimus on luonteeltaan empiiristä. Saldanan (2011, 3) mukaan se keskittyy elämän sosiaalisen puolen tutkimiseen. Vilka toteaa teoksessaan *Tutki ja kehitä*, että laadullinen tutkimus on sosiaalista ja ihmisläheistä tutkimusta, jonka avulla ei pyritä etsimään niinkään totuuksia, vaan merkityksiä. Merkitys pyritään löytämään tutkimalla ihmisten omakohtaisia kokemuksia ja käsityksiä (Vilka 2021, *Laadullinen tutkimus; Menetelmän erityispiirteet.*). Laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan usein kokonaisuutta, vaikka aineistoa olisikin paljon. Toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa, laadullisessa tutkimuksessa ei voida luottaa tilastollisiin todennäköisyyksiin, sillä esimerkiksi haastattelututkimuksissa aineiston laajuuden vuoksi ei voida tutkia niin montaa ihmistä, että aineisto olisi tilastollisesti merkityksellistä. (Alasuutari 2012, *Mitä on laadullinen tutkimus.*)

Vilkan (2021) mukaan laadullisessa tutkimuksessa korostuu kolme näkökulmaa tutkimuskohteeseen: konteksti, intentio ja prosessi. Kontekstia määriteltessä otetaan huomioon muun muassa eri sosiaaliset tekijät, jotka vaikuttavat tutkimuksen luonteeseen. Kontekstisidonnaisuuteen huomioidaan myös tutkimustilanne, eli paikka, aika ja tapa, jolla tutkimus on toteutettu. Intentiolla tarkoitetaan tutkittavan motiiveja ilmaista itseään puheella tai tekemisellä tutkimustilanteessa. Tutkija havainnoi näistä syntyviä merkityksiä, sillä esimerkiksi valehtelulla ja puolueellisuudellakin on omat motiivinsa. Prosessi määrittää sen, kuinka syvälle tutkija voi tutkimuksessaan päästä, ja kuinka eri aikataulut ovat sidonnaisia tutkimuksen sisällön ja merkityksen kannalta. (Vilka 2021, *Laadullinen tutkimus; Menetelmän erityispiirteet.*)

Opinnäytetyössä käytettiin laadullisia, eli kvalitatiivisia menetelmiä. Laadullisten tutkimuksien ja menetelmien lähtökohtana on kuvaus todellisesta elämästä ja todellisuus ymmärretäänkin moninaisena kokonaisuutena. Niissä tutkimuksen kohde on tarkoin valittu ja rajattu. Menetelmissä on yleistä, että tutkija on hyvin lähellä kohderyhmää. Tavanomaista on myös se, että tutkija osallistuu toteutettavaan toimintaan tai tutkimukseen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 105.) Opinnäytetyössä käytettäviä laadullisia menetelmiä olivat tutkimuksellinen havainnointi, yhteisöllinen ideointimenetelmä aivoriihi ja kysely. Kyseiset menetelmät oli valittu opinnäytetyön toteutukseen siksi, että näiden menetelmien avulla uskottiin pääsevän mahdollisimman lähelle kohderyhmää. Lisäksi uskottiin, että näiden menetelmien avulla kohderyhmältä saataisiin luotettavaa tietoa siitä, mitä he ryhmätoiminnalta odottavat.

Tutkimuksellisen havainnoinnin avulla voidaan saada tietoa esimerkiksi siitä, miten asiakkaat käyttäytyvät heidän luonnollisessa elinympäristössään. Havainnoinnin avulla on myös mahdollista selvittää, vastaavatko puheet heidän toimintaansa. Menetelmä sopii hyvin käytettäväksi myös silloin, jos kohderyhmällä on esimerkiksi kielellisiä vaikeuksia sanoittaa tarkoittamaansa tai jos heidän on vaikea kertoa mielipiteitään suoraan haastattelijalle. Tutkimuksellinen havainnointi on hyvä menetelmävalinta kehittämistyöhön, joissa on kohteena yksilön toiminta sekä vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa. Havainnointia voidaan käyttää menetelmänä tutkimuksessa joko yksinään tai sitten sillä voidaan täydentää kyselyjä tai haastatteluja. (Ojasalo ym. 2015, 114.) Opinnäytetyössä tutkimuksellista havainnointia hyödynnettiin täydentämään kyselyn vastauksia. Havainnoinnin tavoitteena oli saada palautetta kohderyhmältä toteuttamastamme toiminnasta.

Havainnoijan rooli on määriteltävä etukäteen ennen tutkimuksen aloittamista. Havainnoijan rooli voi olla täysin passiivinen tarkkailija, joka ei osallistu lainkaan meneillä olevaan toimintaan. Toinen ääripää havainnoijan roolissa on aktiivinen, toimintaan samalla osallistuva kehittäjä. Havainnoija voi olla myös jotain näiden ääripäiden väliltä, mikä onkin kehittämistyössä yleistä. (Ojasalo ym. 2015, 115.) Opinnäytetyössä havainnoimme kohderyhmää aktiivisesti osallistumalla järjestettävään toimintaan. Havainnointitekniikkana käytimme strukturoimatonta tekniikkaa. Tämä tarkoittaa sitä, että havainnointi on mahdollisimman joustavaa ja tutkittavaa asiaa ei ole määritelty etukäteen (Ojasalo ym. 2015, 116).

Tutkimuksellista havainnointia voidaan täydentää myös videoimalla tapahtumaa, jossa rekisteröivät tarkemmin kohderyhmän ilmeet ja eleet (Ojasalo ym. 2015, 116). Opinnäytetyössä ei kuitenkaan käytetty videokameraa apuvälineenä tietosuojan ja lupien vuoksi. Havainnoinnissa sovellettiin henkilökohtaisia anonyymeja muistiinpanoja, sekä nopealla aikataululla tapahtuneita palavereita heti tapahtuman jälkeen. Pelkästään havainnointiaineiston keräämiseen tarvitaan kuitenkin lupa organisaation esihenkilöiltä (Ojasalo ym. 2015, 115). Lupaa haettiin tutkimusluvan yhteydessä.

Jalkautumisen vaiheessa hyödynnettiin myös muita laadullisia menetelmiä. Asiakasryhmän kanssa hyödynnettiin yhteisöllistä ideointimenetelmää, jossa luovuus on kehittämisen keskipisteenä. Yhteisöllisten ideointimenetelmien edellytyksenä on avoin ja positiivinen ilmapiiri. Positiivisen ilmapiirin luomisesta vastuussa ovat ryhmän vetäjät. On havaittu, että innovatiivisten ideoiden syntyminen on yhteydessä luottamuksen ja kuulluksi tulemisen tunteeseen. Yhteisöllisiä ideointimenetelmiä on tarjolla useita erilaisia. Yhteistä kaikille ideointimenetelmille on kuitenkin se, että niillä pyritään poistamaan ajattelun normit ja rajoitukset. Tarkoituksena on motivoida asiakasryhmä jakamaan myös

huonoilta tuntuvat ideat toisille, sekä kehittämään omia ja toisten ideoita eteenpäin. (Ojasalo ym. 2015, 158–160.)

Aivoriihi, eli ”brainstorming”, on ideointityöpaja, joka toteutetaan ryhmässä. Ideointityöpajan esivaiheessa aivoriihelle asetetaan tavoitteet, eli tässä tapauksessa ideoita toteutettavaan ryhmätoimintaan. Työpajan seuraava vaihe on lämmittelyvaihe, jossa pyritään vapautumaan kaikista turhista mielen rajoituksista ja ennakkoluuloista. Ryhmän vetäjä korostaa tässä vaiheessa, että esimerkiksi kustannukset eivät ole rajoitteena ideoiden luomisessa. Ideointivaiheessa osallistujat esittävät vapaita ideoita ilman sen suurempia perusteluita. Ideoiden arvioiminen onkin tässä vaiheessa kokonaan kiellettyä. Tässä vaiheessa huomioidaan, että kaikki ryhmän jäsenet pääsivät kertomaan mielipiteensä. Ryhmän vetäjä kokoaa kaikki ideat esillä olevaan tauluun. Ideoita pyritään yhdistelemään ja kehittämään. Mikäli ideoiden syntyminen hidastuu, ryhmän vetäjä voi yrittää vielä vauhdittaa sitä. Vasta valintavaiheessa tuotettuja ideoita arvioidaan ryhmän vetäjän johdolla kriittisesti. Valintavaiheessa voidaan toteuttaa myös äänestys. (Ojasalo ym. 2015, 160–161.)

Opinnäytetyön palautteen keräämiseen käytettiin strukturoitua kyselyä. Strukturoitu kysely eroaa kyselytutkimuksesta siten, että vastauksien sisältö jätetään avoimeksi (Ojasalo ym. 2015, 108). Kun kyselyssä käytetään avoimia kysymyksiä, voidaan tuloksia käsitellä laadullisin keinoin (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a). Kyselyyn osallistuneiden määrällä ei ollut niinkään merkitystä, vaan sillä, minkälaisen subjektiivisen kokemuksen asiakkaat tempauksesta saivat.

Opinnäytetyössä kysely toteutettiin sähköisesti Google Forms sovelluksen avulla. Itsenäisesti tietokoneella tehtävä kysely oli valittu siitä syystä, että sen avulla uskottiin saavan totuudenmukaista palautetta projektista. Google Forms -palvelu mahdollisti vastaamisen anonyymisti. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa asiakkaiden osallisuuden kokemusta. Kyselyssä oli mahdollisuus antaa myös yleistä palautetta projektista ja ohjaajien toiminnasta.

Kyselyn tulokset analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä. Laadullista analyysiä käytetään useimmiten ymmärtämiseen pyrkivässä lähestymistavassa. Koska opinnäytetyöprojektin kyselyllä pyrittiin saamaan tietoa asiakkaan kokemuksista osallisuudesta, projektin osallistumisesta ja sen toteuttamisesta, soveltui siitä saatavan tiedon analysointiin laadullisen aineiston analyysimenetelmä. Tavallisimmat laadullisen analyysin jatkokäsittelymenetelmät ovat teemoittelu, tyypittely, sisällönerittely, diskurssianalyysi ja keskusteluanalyysi. Kyselyllä saadut tulokset analysoitiin aineis-

tolähtöisesti laadullisesti teemoittelemalla, sillä sen koettiin olevan paras tapa analysoida kehitystehtävästä saatava palautte. Teemoittelua käytetään useimmiten teemahaastattelun aineiston analyysissä. Tarkoituksena teemoittelussa on pilkkoa ja ryhmitellä aineisto erilaisten aihepiirien mukaan, joita ilmenee lomakkeella saaduissa vastauksissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 224; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006 c; Tuomi & Sarajärvi 2018, 103, 105–106, 112.) Kyselyllä saatujen vastausten perusteella muodostettiin teemoja. Näin kyettiin saamaan sellaista tietoa, joka lisää ymmärrystä asiakkaiden kokemuksista osallisuudesta ja kehittämistoimintaan osallistumisesta.

6 PROJEKTIN TYÖVAIHEET

Projektin toteutus koostui useasta eri työvaiheesta. Parhaiten projektin etenemistä voidaan kuvata spiraalimallin avulla, koska työvaiheiden välissä pidettiin aina palaveri liittyen toteutettuun toimintaan ja seuraavaan työvaiheeseen. Spiraalimallissa kehittäminen tapahtuu jatkuvana syklinä ja itse kehittämisprosessi jatkuu koko projektin ajan. Toimintaa arvioidaan jokaisen työvaiheen jälkeen ja projektin seuraavan vaiheen organisointia ja toteutusta täsmennetään. (Kymäläinen, Lakkala, Carver & Kamppari 2016, 49; Toikko ym. 2009, 66–67.) Palavareissa reflektointi toteutettujen työvaiheiden toimintaa ja pyrittiin kehittämään seuraavan vaiheen toimintaa asiakaslähtöisyys ja osallisuus huomioiden. Palavereissa ratkottiin myös ongelmia, joita ilmeni projektin toteutuksen eri vaiheiden aikana.

6.1 Projektin aloitus

Projekti käynnistyi lokakuussa 2022, kun toimeksiantajan kanssa järjestettiin yhteinen Teams-palaveri. Paikalla oli projektiryhmän lisäksi OsNan tuetun asumisen toiminnanjohtaja, sekä palvelupäällikkö. Palaverissa käytiin läpi käytännön asioita, joita projektin suunnittelu ja toteutus vaativat. Palaverissa käytiin myös läpi OAMK:n aiesuunnitelma, Laurean aiheanalyysi, sekä toimeksiantosopimukset. Projektiryhmä tapasi tiiviisti koko kevään ajan Teams -etäyhteydellä opinnäytetyösuunnitelman toteutusta ja työnjakoa koskien. Teams -etäyhteyden välityksellä ja kasvokkain tapahtuvia palavereita pidettiin tasaisesti 1–3 viikon välein. Palavereiden avulla seurattiin ja arvioitiin projektin etenemistä, jaettiin työtehtäviä, sekä orientoiduttiin seuraavaan työvaiheeseen. Tavoitteena oli, että valmis opinnäytetyösuunnitelma palautetaan ohjaaville opettajille (OAMK ja Laurea) arvioitavaksi tammikuun 2023 loppuun mennessä. Valmis opinnäytetyösuunnitelma palautettiin ohjaaville opettajille helmikuun 2023 puolessa välissä. OsNan tuetun asumisen ohjaajia informoitiin tulevasta projektista ja sen vaiheista ennen projektin käynnistymistä ohjaajien etäpalaverissa, sekä paikan päällä tuetun asumisen tiloissa.

6.2 Projektista tiedottaminen asiakkaille

OsNan tuetun asumisen asiakkaiden kanssa projekti käynnistyi helmikuussa viikolla kahdeksan. Tällöin asiakkaille jaettiin OsNan ohjaajien avulla infomoniste, jossa tiedotettiin asiakkaita tulevasta

projektista (LIITE 1). Monisteessa tiedotettiin projektin tarkoituksesta ja taustasta sekä päivistä, jolloin projektiryhmän jäsenet jalkautuvat vertaistukiryhmiin. Infomonisteen tarkoituksena oli antaa jokaiselle asiakkaalle tietoa tulevasta projektista, sekä yhdenvertainen mahdollisuus osallistua ryhmätoiminnan kehittämiseen. Infomonisteen jakamisen jälkeen tarkoituksena oli lähettää ohjaajien avulla asiakkaille puhelimen välityksellä digitaalinen mainos (LIITE 2). Tämän kuitenkin huomattiin olevan aikataulullisesti haastavaa, jonka vuoksi mainosjuliste (LIITE 2) päädyttiin tulostamaan infomonisteen (LIITE 1) toiselle puolelle. Näin teoriapohjainen infomoniste sai toiselle puolelle selko-kielisen ja helposti ymmärrettävän mainoksen. Mainoksessa informoitiin, milloin projektiryhmä saapuu vertaistukiryhmiin tapaamaan asiakkaita. Mainoksessa oli myös yhteystiedot.

6.3 Projektin ideointivaihe

Viikolla yhdeksän jalkauduttiin OsNan vertaistukiryhmiin Oulun Toppilaan, Välivainiolle, sekä Kaakuriin. Koska OsNan tukiasuntopaikoja on eri puolella Oulua, jalkautuminen toteutettiin mahdollisimman laajasti, jotta kaikilla asiakkailla olisi yhdenvertainen mahdollisuus osallistua ryhmätoiminnan suunnitteluun. Näin myös yritettiin ehkäistä sitä, että esimerkiksi matkustaminen ei muodostuisi esteeksi. Vertaistukiryhmiin osallistuttiin niiden tavanomaisena ajankohtana. Jalkautumisen tarkoituksena oli saada asiakkaat innostumaan ryhmätoiminnasta ja sen suunnittelusta. Jalkautumisen ideointivaiheeseen osallistui yhteensä yhdeksän asiakasta. Kaksi asiakasta antoi omat ehdotuksensa ohjaajalle etäyhteydellä, koska he eivät päässeet osallistumaan ideointipalaveriin.

Ideointivaiheessa asiakkaiden kanssa hyödynnettiin aivoriihi -menetelmää. Menetelmää käytettiin tarkasti melkein jokaisessa sen vaiheessa. Ainoastaan valintavaiheen kriittinen arviointi toteutettiin vasta toimeksiantajan kanssa. Myös äänestys toteutettiin vasta ryhmän jälkeen, koska projektiorganisaation tuli hyväksyttävä toteutettavat ideat ensin OsNan esihenkilöillä. Budjetti ja käytössä olevat resurssit tuli huomioida siinä, mitkä ideat lopulta pystyttiin antamaan asiakkaiden äänestyksen vaihtoehtoiksi. Aivoriihi osoittautui erittäin hyväksi menetelmäksi tämän kaltaiseen toimintamalliin. Aivoriihen avulla ideoita syntyi yllättävän paljon, kun mitään rajoitteita ideoinnille ei asetettu. Vaikka menetelmässä toteutettiin lämmittelyvaihe ja pyrittiin vapautumaan mielen rajoitteista, osa asiakkaista silti saattoi miettiä automaattisesti rajoitteita ehdotuksilleen. Jatkossa aivoriihen lämmittelyvaihe voisikin olla pidempi ja siinä tulisi enemmänkin korostaa sitä, että ideoiden luomisessa kaikki on mahdollista.

Ensimmäisessä, Toppilan ideointipalaverissa oli useampi asiakas yhtä aikaa paikalla, kun taas Välvainiolla ja Kaakkurissa asiakkaita tuli paikalle ikään kuin yksitellen. Tämän vuoksi muokkasimme työtettä tilanteeseen sopivaksi. Työotteina sovellettiin ryhmänohjausta ja haastattelua. Ideointipalaverien tunnelma onnistuttiin pitämään avoimena ja rentona. Tätä edesauttoi se, että kaikki ideointipalaveriin osallistuneet olivat tasavertaisia ja kaikkien mielipiteet huomioitiin osana suunnittelua. Tässä vaiheessa huomattiin, että erityisesti aktiivisesti päihteitä käyttävien kohdalla tämänkaltaiseen projektiin sitoutuminen saattaa olla hyvinkin haastavaa, vaikka kiinnostusta projektia kohtaan olisikin. Ideointivaiheessa asiakkaita informoitiin seuraavasta yhteisestä suunnittelupalaverista.

Viikolla 10 pidettiin projektiryhmän ja toimeksiantajan kanssa palaveri, jolloin käytiin asiakkaiden antamat ehdotukset ja ideat läpi. Näistä ideoista valittiin ne, jotka olivat realistisia toteuttaa rahoituksen ja muiden kriteerien pohjalta. Palaverissa tiedotettiin toimeksiantajaa myös projektin etenemisestä. Palaverissa päätettiin toteuttaa äänestysvaihe digitaalisesti niin, että kaikille tarjottiin tasavertainen mahdollisuus osallistua projektiin. Näin pyrittiin myös vastaamaan päihteitä käyttävien osallistumisen haasteeseen, sekä poistamaan ja madaltamaan esteitä pois osallistumisen tieltä.

Realistiset ideat siis koottiin toimeksiantajan kanssa yhteen ja niistä tehtiin äänestyslomake (LIITE4) Google Forms –sovelluksen avulla. Äänestyslomake jaettiin asiakkaille ohjaajien puhelimen välityksellä.

6.4 Projektin suunnittelu asiakkaiden kanssa

Maaliskuussa viikolla 11 järjestettiin yhteinen etukäteen tiedotettu suunnittelupalaveri asiakkaiden kanssa, jolloin asiakkaat saivat kuulla äänestyksen tuloksen. Äänestykseen vastasi yhteensä 13 asiakasta ja eniten ääniä saivat pizzailta ja lautapeli-ilta. Tuloksen pohjalta suunniteltiin toimintaa ja päätettiin yhdessä tärkeistä käytännön asioita, kuten siitä, valmistetaanko pizza itse vai tilaataanko ravintolasta. Suunnittelun tuloksena päädyttiin tilaamaan pizzat läheisestä ravintolasta ja jokainen sai tuoda lautapelejä kotoa. Asiakkaiden kanssa mietittiin yhdessä budjettia ja sen riittävyyttä. Pizzat päätettiin tilata vasta paikan päällä, jotta hävikkiruokaa ei syntyisi ja ennakoilmoitautumista ei tarvittaisi. Tämä mahdollisti myös sen, että päätöksen osallistumisesta pystyi tekemään vielä tapahtumapäivänäkin.

Suunnittelupalaveriin osallistui yhteensä yhdeksän asiakasta. Osallistujamäärä yllätti ohjaajat positiivisesti. Kiinnostus oli selkeästi kasvanut toivotusti projektin edetessä. Pizza- ja lautapeli-illasta tehtiin ohjaajien toimesta digitaalinen mainos (LIITE5), jonka avulla tiedotettiin vielä kaikkia tuetun asumisen asiakkaita, mikäli he vielä halusivat ottaa osaa tempaukseen. Tiedotus tapahtui OsNan ohjaajien avulla.

6.5 Projektin toteutus

Suunniteltu ryhmätoiminta järjestettiin viikolla 13. Tapahtumaan osallistui yhteensä seitsemän OsNan tuetun asumisen asiakasta. Osa asiakkaista oli ollut mukana ideointipalaverista lähtien, mutta osa asiakkaista osallistui vasta toteutusvaiheeseen.

Tapahtuma alkoi osallistujien paikalle saapumisesta. Tämän jälkeen kaikki saivat rauhassa tutkia ennakkoon valitun pizzerian ruokalistaa ja täytevalikoimaa. Alun perin oli tarkoitus, että tilataan yhdessä useampi yhteinen pizza, mutta osallistujien toiveesta ja budjetin salliessa, kaikille tilattiin omat pizzat. Erityisruokavaliot huomioitiin pizzatilauksissa asianmukaisesti. Useampi osallistuja oli tuonut mukanaan omia lautapelejä, joita pelattiin pizzoja odotellessa, syönnin yhteydessä ja sen jälkeen. Tapahtumassa vallitsi rento ja mukava ilmapiiri. Vaikka kaikki osallistujat eivät tunteneet etukäteen toisiaan, tulivat kaikki hyvin toimeen keskenään. Jokainen ohjaaja huolehti osaltaan, että jokaisella osallistujalla on seuraa ja kukaan ei jäänyt tapahtumassa yksin.

Tapahtuman loppuun varattiin aikaa digitaalisen kyselyn (LIITE3) täyttämiseen Google Forms –sovelluksen avulla. Vastausprosentin maksimoimiseksi asiakkaita pyydettiin täyttämään kysely paikan päällä heti tapahtuman jälkeen projektijäsenien tietokoneella. Kaikki tapahtumaan osallistuneet täyttivät kyselyn, joten siltä osin vastausprosentti oli 100 %. Kysely pyrittiin toteuttamaan paikan päällä myös siitä syystä, että ohjaajat pystyivät olemaan tarvittaessa tukena, mikäli kysymyksiin vastaaminen oli vaikeaa tai niitä oli vaikea sisäistää. Kaikki tempaukseen osallistuneet eivät päässeet toteutusvaiheessa paikan päälle, joten kysely lähetettiin heille linkkinä kotiin täytettäväksi. Näistä yksi vastasi kyselyyn itsenäisesti. Vastaukset analysoitiin ja raportoitiin opinnäytetyöraporttiin.

6.6 Projektin kyselyn tulokset

Tuotokselle määriteltyjen tavoitteiden ja kehittämistehtävän saavuttamista kartoitettiin tempauksen jälkeen jaettavalla strukturoidulla kyselyllä, jossa jokaiselta osallistujalta kysyttiin yhtäläisesti samat kysymykset (Vilkkä 2021, luku 4). Kaikkia tapahtuman järjestämiseen jossain vaiheessa osallistuneita henkilöitä pyydettiin vastaamaan kyselyyn. Kyselylomake sisälsi kohtia, jotka suoraan korreloituivat opinnäytetyölle asetettuihin tavoitteisiin, joten lomakkeella pystyttiin tulkitsemaan tavoitteiden saavuttamista määriteltyjä laatuksiteerejä hyödyntäen. Tempausta arvioitiin kokonaisuutena sen osallisuutta ja asiakaslähtöisyyttä edistävien tekijöiden kannalta kyselylomakkeella. Analyysia varten kyselylomake teemoiteltiin sen kysymysten ja vastausten perusteella pääteemoihin, joiden alle alateemat jäseneltiin (KUVIO 1).

PÄÄTEEMAT	ALATEEMAT
ERI VAIHEISIIN OSALLISTUMINEN	Ideointi, suunnittelu ja toteutus Suunnittelu ja toteutus Toteutus Suunnittelu ja äänestys
TOIMINNAN MIELEKKYYS JA TÄRKEYS	Toiminta koettiin tärkeäksi Toiminta koettiin ihan tärkeäksi Tapahtuman suunnittelussa mukana oleminen koettiin tärkeäksi Toiminta koettiin erittäin mielekkääksi Toiminta koettiin hyvin mielekkääksi Toiminta koettiin melko mielekkääksi Pizza koettiin mielekkääksi Toiminta koettiin kiinnostavaksi Toiminta koettiin kivaksi
MIELIPITEEN HUOMIOINTI	Aina huomioitu Hyvin Erittäin hyvin Hyväksyttävästi Pizzatäytevalinta otettu huomioon

PÄÄTÖKSENTEON OSALLISTUMISKEINOT

Antamalla ideoita
Antamalla mielipiteitä
Äänestämällä
Jokseenkin aktiivisesti
Olemalla osallistumatta vaikka pyydetty

TEMPAUKSEN AIKANA KOETUT TUNTEET

Onnistuminen
Jännitys
Mukava olo
Ei minkäänlainen
Ilo
Mielenkiinto
Positiivisuus
Innostus
Mietteläisyys
Tyytyväisyys
Hauskuus

RYHMÄSSÄ KOETUT ROOLIT

Tasavertainen ryhmän jäsen
Kuulluksi tullut ryhmän jäsen
Osa porukkaa
Joukkoon sulautuja
Samanarvoinen ryhmän jäsen
Yhtäläinen mukana olija, vaikka uusi henkilö

KEHITYSIDEAT

Isompi budjetti
Ei osattu sanoa
Suunnittelun aloittaminen aikaisemmin
Kehittämisen varaa ei ole

PALAUTE TEMPAUKSESTA JA OHJAAJIEN TOIMINNASTA

Ei osattu sanoa
Ei palautetta
Toiminta koettiin positiiviseksi
Ohjaajat hyvin mukana toiminnassa
Ohjaajat eivät jättäneet ketään yksin
Ohjaajat olivat huomioivia ja ymmärtäväisiä
Ohjaajat olivat mukavia ja kuuntelivat kaikkia

Kuvio 1. Teemoittelu.

6.7 Projektin kyselyn tulosten arviointi ja jatkokäsittely

Ensimmäiseksi pääteemaksi muodostui tempauksen eri vaiheisiin osallistuminen, jonka alateemat kuvastavat moninaista osallistumista eri muodoissa ja kokonaisuuksissa. Osallistuminen eri vaiheisiin on merkittävä huomio tuloksissa, sillä se määrittää jo omalta osaltaan osallistumista ja osallisuuteen suuntautumista. Osallistuminen ei itsessään takaa osallisuuden toteutumista (Kujala 2003, 73). Osallistuminen on kuitenkin mahdollistanut osallisuuden toteutumisen ja asiakaslähtöisen kehittämisen eri vaiheiden ympäristöissä.

Toiseksi pääteemaksi muodostui toiminnan mielekkyys ja tärkeys. Meriluoto ja Marila-Penttinen (2015, 7) määrittelevät osallisuuden sisältävän mahdollisuuden toimia omien kiinnostuksenkohteiden mukaisesti. Täten pääteemasta muodostuneet alateemat kertovat osallisuuden toteutumisesta vaihtelevissa määrin: toiminta oli koettu tärkeäksi, kiinnostavaksi, kivaksi ja mielekkääksi eri tasoilla. Yhdenkään mielestä toiminta ei ollut ollut täysin vastakkaista omien mieltymysten kanssa, eli voidaan todeta, että osattomuutta tässä suhteessa ei tapahtunut. (KUVIO 1.)

Kolmanneksi pääteemaksi muodostui mielipiteen huomiointi. Toikon ym. (2009, 97) mukaan asiakaslähtöiseen kehittämistoimintaan kuuluu olennaisena osallistuvien tahojen mielipiteiden kuuleminen. Myös Niiranen (1997) teoksessa Kujala (2003 73–74) toteaa, että osallisuuden toteutuminen edellyttää kuulluksi tulemistä ja mielipiteiden huomiointia. Täten siis pääteeman ”Mielipiteen huomiointi” alateemat viestivät osallisuuden toteutumisesta eriävissä määrin. Toisaalta joku/jotkut olivat kokeneet mielipiteensä tulleen aina huomioiduksi, toisaalta jonkun/joidenkin mielestä mielipiteet oli huomioitu vain hyväksyttävästi. Osattomuuteen viittaavia tuloksia ei tästä teemasta havaittu. (KUVIO 1.)

Neljänneksi pääteemaksi muodostui päätöksenteon osallistumiskeinot. Kujalan (2003, 73–74) mukaan osallisuuteen liittyy mahdollisuus päätöksentekoon. Mönkkonen (2018, 105) toteaa, että asiakaslähtöinen kehittämistoiminta perustuu siihen, että kohderyhmä osallistuu kehittämistoimintaan. Tähän sisältyy asiakkaan rooli keskeisenä toimijana häntä koskevassa päätöksenteossa. Täten neljäs pääteema kuvastaa projektiin osallistuneiden henkilöiden tapoja osallistua päätöksentekoon ja täten kehittämistoimintaan. Päätävältä oli toteutettu ideoinnin, mielipiteiden jaon ja äänestämisen keinoin. Joku/jotkut taas olivat kertoneet olleensa jokseenkin aktiivisia osapuolia päätöksenteossa. Päätöksentekoa oli myös harjoitettu olemalla osallistumatta, vaikka toimintaan olikin

pyydetty mukaan. Tulosten perusteella osallisuutta oli toteutunut päätöksenteon myötä eri muodoissa. Osattomuuteen viittaavia tuloksia ei havaittu. (KUVIO 1.)

Viidenneksi pääteemaksi muodostui tempauksen aikana koetut tunteet. Alateemat kuvastavat erilaisia tunteita, joita vastaajaryhmä ovat tunteneet. Vastausten perusteella tempauksesta heränneet tunteet ovat olleet valtaosin positiivisia, kun taas ”jännitys” voidaan tulkita myös negatiiviseksi. ”Ei minkäänlainen” tunne viestii kenties siitä, että jotain olisi voitu tempauksessa tehdä toisin, jotta jonkinlaisia tunteita olisi voitu herättää. (KUVIO 1.)

Kuudenneksi pääteemaksi muodostui ryhmässä koetut roolit. Meriluoto ja Marila-Penttisen (2015, 7) mukaan osallisuuden kokemuksen saavuttaminen edellyttää mahdollisuutta ja halua tulla osalliseksi ryhmää tai yhteisöä, kokemuksen kuulluksi tulemisesta sekä omien kokemusten merkityksellisyyden. Pääteema ”Ryhmässä koetut roolit” sisältää osallistujien kokemuksia omista rooleistaan ryhmätoiminnassa. Vastaajat olivat kokeneet olleensa tasavertaisia ja samanarvoisia ryhmän jäseniä, he olivat kokeneet tullessa kuulluksi ryhmän jäsenenä ja olleensa osa porukkaa (KUVIO 1). Täten osallisuuden kokemuksen edellytykset ovat Meriluodon ja Marila-Penttisen toteamuksiin verraten olleet mahdollisia ryhmätoiminnan ja kuulluksi tulemisen osalta.

Seitsemänneksi pääteemaksi muodostui kehitysideat ja kahdeksanneksi pääteemaksi muodostui palaute tempauksesta ja ohjaajien toiminnasta. Kehitysideoiksi oli esitetty isompaa budjettia ja suunnittelun aikaisemmin aloittamista ja toisaalta oli myös koettu, ettei kehittämisen varaa ole lainkaan. Tempauksen osalta toiminta oli koettu positiiviseksi. Ohjaajien kerrottiin olleen hyvin mukana toiminnassa, olleen huomioivia, ymmärtäväisiä ja mukavia. Ohjaajat olivat myös vastausten perusteella kuunnelleet kaikkia, eivätkä he olleet jättäneet ketään yksin. (KUVIO 1.)

Teemoittelun jälkeen aineisto tulkittiin ja siitä tehdään johtopäätöksiä. Tulokinnon aikana tutkijan on tarkoitus pohtia analyysin tuloksia ja muodostaa niistä johtopäätöksiä. Tulokinnat ilmenevät monitasoisina. Tutkijan, tutkittavan ja lukijan tulokinnat voivat olla eriäviä, joten on tärkeää, että tutkija harjoittaa useampia tulkintoja tuloksia pohtiessaan. Tuloksista tulisi pyrkiä laatimaan synteesejä, joilla kootaan yhteen tulosten pääseikat. Ne myös antavat selkeät vastaukset asetettuun kehittämistehkävään. (Hirsjärvi ym. 2009, 229–230.)

Kun kyselystä saadut tulokset oli analysoitu ja jatkokäsitelty, lomake ja siitä saadut vastaukset poistettiin Google Forms -sovelluksesta. Näin varmistutaan siitä, että kyselyn vastauksia ei hyödynnetä ilman tutkittavien lupaa myöhemmin.

7 PROJEKTIN SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Projektin seuranta ja arviointia varten laadittiin strukturoitu kysely, jolla kartoitettiin projektin tuotosta tavoitteiden mukaisesti. Strukturoidussa kyselyssä kysymykset olivat edeltävästi määriteltyjä ja se esitettiin samanlaisena vastaanottajille. Kysely sisälsi vain avoimia kysymyksiä. Kyselyyn valitut kysymykset räätälöitiin hyödyntäen osallisuuden ja asiakaslähtöisyyden määritelmiä. Niillä pyrittiin testaamaan laatukriteerejä.

Laatukriteeriksi opinnäytetyön tuotokselle valittiin tempauksen järjestäminen täysin asiakaslähtöisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että tempauksen järjestämiseen käytetyt menetelmät valittiin niin, että ne tukevat asiakkaiden osallisuutta kehitystoiminnassa. Muita laatukriteerejä olivat osallistuneiden asiakkaiden kokemus osallisuudesta tempauksen järjestämisen eri vaiheissa, ja asiakkaiden mahdollisuus antaa palautetta tempauksesta. Laatukriteerejä ja niiden täyttymistä arvioitiin lopussa tehtävän kyselyn avulla.

Arvioinnista saatua dataa voidaan hyödyntää yksikön toiminnan kehittämisessä jatkossa. Kyselyn täyttivät kaikki projektiin jossakin vaiheessa osallisena olleet henkilöt. Kysely sisälsi kysymyksiä, jotka liittyivät osallisuuden kokemuksiin OsNan ryhmätoiminnan kehittämisessä projektin jokaisessa vaiheessa: ideointivaiheessa, suunnitteluvaiheessa ja toteutusvaiheessa. Kysely sisälsi myös palauteosion, jossa osallistujat pääsivät kertomaan, mikä tempauksessa oli hyvää, mikä huonoa, ja mitä voitaisiin tulevaisuudessa kehittää. Kysely suoritettiin projektin päätyttyä sähköistä Google Forms -palvelua hyödyntäen.

Projekti raportoidaan opinnäytetyönä ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto Theseukseen. Theseukseen raportoinnista pyydetään hyväksyntää yhteistyökumppanilta. Projekti raportoidaan Theseukseen kerran Oulun ammattikorkeakouluopiskelijoiden toimesta, ja kerran Laurea-ammattikorkeakouluopiskelijan toimesta, kukin oman oppilaitoksensa nimissä. Projekti raportoidaan valmiina tuotoksena myös yhteistyökumppanille OsNalle, jotta he tulevat tietoisiksi toimenpiteistä ja projektin lopputulemasta. Täten he voivat myös implementoida projektissa hyödynnettyjä toimintatapoja omaan toimintaansa ja mahdollisesti kehittää sitä.

Projektin onnistumista arvioitiin myös aktiivisesti havainnoimalla osallistujien elekieltä ja reaktioita tapahtuman eri vaiheissa. Projektin aikana pyrittiin tunnistamaan esimerkiksi mahdollisia innostumisen tai vetäytymisen tunteita. Ohjaajien tekemät havainnot tukivat saatua palautetta. Havainnointien perusteella osallistujat vaikuttivat olevan pääsääntöisesti hyvin tyytyväisiä tempaukseen. Havaintojen perusteella huomattiin, että muutama osallistuja saattoi vetäytyä kauemmaksi ryhmästä, joka osaltaan antoi kuvan, että osallistuja ei nauttinut olostaan ryhmätoiminnassa. Palautteissa tätä havaintoa ei kuitenkaan esiintynyt, koska mikään palaute ei viitannut siihen, että osallistuja olisi kokenut ulkopuolisuutta tai muuten hankalaa oloa ryhmässä. Tämän pohjalta pohdittiin, että havainnointia ei ole hyvä suoraan verrata tuloksiin ilman palautteenantomahdollisuutta. Havainnointi toimii kuitenkin loistavana lisänä, sekä kyselyä tukevana menetelmänä tämän kaltaisessa projektissa.

7.1 Eettisyys

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on laatinut eettiset periaatteet ihmiseen kohdistuvasta tutkimuksesta, joihin useimmat yliopistot, ammattikorkeakoulut ja tutkimuslaitokset ovat sitoutuneet (TENK 2019, 4). Nämä periaatteet ohjaavat tutkimus- ja kehittämistoimintaa siten, että tutkimuksen jokaista eri vaihetta on mahdollista tarkastella eettisesti kestäväällä tavalla. Eettiset periaatteet pohjautuvat myös useisiin lakeihin, jonka vuoksi niiden noudattaminen ihmiseen kohdistuvassa tutkimuksessa on perusteltua.

Ihmiseen kohdistuvassa tutkimuksessa tulee kiinnittää huomiota itsemääräämisoikeuteen ja valinnanvapauteen. Tutkimukseen osallistuminen tulee olla täysin vapaaehtoista. Tutkittavalla tulee olla mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen ja myös jättäytyä siitä pois niin halutessaan. Kieltäytymisestä tai tutkimuksen keskeyttämisestä ei saa aiheutua haittaa tutkittavalle. (TENK 2019, 7–8.) Projektin aikana tiedostettiin, että osallistumisprosentti projektiin saattaisi jäädä verrattain alhaiseksi asiakkaiden elämänhallintaan ja sosiaaliseen toimintakykyyn liittyvien haasteiden vuoksi. Projektissa huolehdittiin kuitenkin siitä, että asiakkaita ei painostettu osallistumaan. Osallistuminen oli täysin vapaaehtoista ja osallistumisprosenttia yritettiin kasvattaa positiivisin keinoin, kuten houkuttelevalla mainosjulistella (LIITE2) ja kahvitarjoilulla.

Tutkimuksesta ei saa myöskään aiheutua vahinkoa tai haittaa ihmisille tai yhteisöille. Tämän vuoksi tutkijan tulee perehtyä yhteisöön ja kulttuuriin ennen tutkimuksen aloittamista. Tutkimuksen lähtökohtana on luottamus, jonka vuoksi jokaista kohderyhmän jäsentä tulee kohdella arvostavasti ja ihmisarvoa kunnioittaen. Kohderyhmän tulee pystyä luottamaan myös tieteeseen, jonka vuoksi läh-teissä tulee viitata ajantasaiseen tutkittuun tietoon. Relevantit lähteet lisäävät myös tutkimuksen luotettavuutta. (TENK 2019, 7–8.) Projektiryhmän jäsenet olivat työskennelleet aikaisemmin mie-lenterveys- ja päihdepuolella, joten asiakasryhmä oli jo entuudestaan tuttu. Osa projektin jäsenistä myös työskentelee organisaatiossa. Asiakasryhmän ammattimaisessa kohtaamisessa hyödynnet-tiin aikaisemmin hankittua osaamista, sekä myös opinnäytetyösuunnitelman teoriapohjaa.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan tutkimuksessa on noudatettava rehellisyyttä, sekä eri-tyistä huolellisuutta ja tarkkuutta tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja arvioinnissa. Tutkijan tulee antaa arvostusta muiden tutkijoiden tekemälle työlle, joka tarkoittaa erityisesti sitä, että läh-deviittauksista huolehditaan asianmukaisesti ja kenenkään muun tekstiä ei esitetä opinnäytetyössä omanaan. Myös toissijaisten lähteiden asianmukaiseen merkintään kiinnitetään huomiota. Tutki-mukseen osallistuvien tietosuojasta on huolehdittava asianmukaisella tavalla ja mahdollinen ke-rätty aineisto säilytetään asetettuja vaatimuksia noudattaen. Myös tarvittavat tutkimusluvut tulee olla tehtynä ennen tutkimuksen aloittamista. (TENK 2012, 6.) Opinnäytetyössä huolehdittiin teki-jänoikeuksista myös kuvien käytössä. Mainosjuliste (LIITE2) kuva on Canvan valmis mallipohja, jonka käyttöä ei ole rajoitettu. Google Forms (LIITE3) -palautekyselyn valokuva on ladattu Pixapayn kuvapankista. Pixapayn kuvat ovat myös tekijänoikeusvapaita.

Tutkittavalla tulee olla myös riittävästi tietoa siitä, miksi tutkimus toteutetaan, mitä tutkimukseen osallistuminen käytännössä tarkoittaa, sekä mitä henkilötietoja kerätään ja miten niitä käsitellään (TENK 2019, 8). Tämän vuoksi projektin alussa jaettiin infomoniste (LIITE1) jokaiselle kohderyh-män asiakkaalle, jossa selitettiin ymmärrettävästi se, mitä projektissa on tarkoitus tehdä ja mitä sillä tavoitellaan. Projektin aikana asiakkailta ei missään vaiheessa kerätty mitään henkilötietoja tai eri-tyisiä henkilötietoryhmiä. Projektissa ei myöskään kysytty tai tallennettu mitään sellaista tietoa, jota voisi yhdistää kehenkään asiakkaaseen. Projektia ei dokumentoitu ottamalla valokuvia. Yksittäisiä valokuvia otettiin esimerkiksi opinnäytetyöseminaaria varten, mutta valokuvissa kuvattiin vain ma-teriaa. Asiakkaita ei kuvattu missään tilanteessa, jotta pystyttiin takaamaan heille heidän yksityi-syydensuojansa. Tietosuojasta huolehdittiin myös siten, että projektin aikana noudatettiin ehdo-

tonta salassapitovelvollisuutta kaikissa asiakaskohtaamisissa. Tutkimuslupaa haettiin siinä vaiheessa, kun opinnäytetyösuunnitelma oli ohjaavien opettajien ja toimeksiantajan puolelta hyväksytty.

7.2 Luotettavuus

Keskeisiä käsitteitä tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa ovat perinteisesti olleet reliabiliteetti ja validiteetti. Näitä käsitteitä käytetään erityisesti mitattaessa kvantitatiivisen, eli määrällisen tutkimuksen luotettavuutta. Käsitteet reliabiliteetin ja validiteetin käytettävyydessä laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa vaihtelevat eri tutkijoiden kesken. (Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka 2006b, 24–25.) Eskola & Suoranta (2000, 208–222) ja Mäkelä (1990) ovat todenneet teoksessa Saaranen-Kauppinen ym. (2006b, 25), että määrällisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei voida käyttää samoja menetelmiä, kuin laadullisen tutkimuksen arviointiin.

Tarkastellessa laadullisen tutkimuksen tai kehittämistyön luotettavuutta, tulee tutkijan arvioida työtään kriittisesti ja kokonaisvaltaisesti. Oman toiminnan reflektointia tulisi tapahtua prosessinomaisesti koko kehittämistyön ajan aina kehittämistyön lähtökohdasta etenemisvaiheeseen ja loppuarviointiin. Peruskysymysten, kuten: mitä, miksi tai miten, äärelle palaaminen on tärkeää tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Oleellista kehittämistyön luotettavuutta arvioitaessa on myös se, että tutkija osaa itse vastata näihin kysymyksiin. (Saaranen-Kauppinen ym. 2006b, 27.)

Projektiryhmä tapasi tiiviisti koko projektin ajan. Työn reflektointia tapahtui ryhmässä jo suunnitteluvaiheessa, kun mietittiin miten projekti tullaan toteuttamaan. Erityisesti työmenetelmiä valitessa, sekä toiminnan suunnittelussa palattiin usein ”Miksi?” ja ”Miten” -kysymysten äärelle. Omaan toimintaan pyrittiin sanoittamaan projektiryhmän muille jäsenille, jotta käytäntöä pystyttiin yhdistämään teorian tietoon ja täten lisäämään opinnäytetyön luotettavuutta. Erityisesti asiakaskohtaamisten jälkeen käytiin läpi sitä, mikä onnistui ja mihin tuli kiinnittää jatkossa vielä enemmän huomiota. Eteenousseita kysymyksiä pohdittiin yhdessä ryhmänä ja myös koko ryhmän toimintaa reflektointiin.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan lisätä myös harkitsemalla prosessin elementtejä ja eri vaiheita. Tarkka kuvaus aineiston syntyisestä, sen hankkimisesta sekä tarkka kuvaus aineiston purkamisesta ja analysoinnista voivat lisätä tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen valinnat

ja erilaiset haasteet on hyvä dokumentoida huolellisesti ja niitä tulee tarkastella kriittisesti. Erityisesti niitä tekijöitä tulee tarkastella, jotka ovat tutkijoiden mukaan vaikuttaneet tutkimuksen lopputulokseen. (Saaranen-Kauppinen ym. 2006b, 27.)

Opinnäytetyössä pyrittiin toimimaan läpinäkyvästi sen kaikissa eri vaiheissa. Läpinäkyvyydellä tarkoitetaan sitä, että kaikki projektissa tapahtuva toiminta on avointa niin asiakkaille, kuin toimeksiantajallekin. Projektin kulusta kirjoitettiin muistiinpanoja, jotta projektin eri vaiheiden dokumentointi raporttiin olisi sujuvaa ja luotettavaa. Muistiinpanot helpottivat myös toiminnan reflektomisessa.

Projektin tuloksia verrattiin opinnäytetyössä käytettyyn teoreettiseen tietopohjaan. Tarkoituksena oli verrata sitä, vastaavatko opinnäytetyön tulokset ja kokemukset muiden tutkijoiden havaintoja. Haastatteluiden esitelmä voi myös lisätä tutkimuksen luotettavuutta (Saaranen-Kauppinen ym. 2006b, 26). Tämän vuoksi projektin palautekysely testautettiin ensin toimeksiantajalla.

7.3 Henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttaminen projektin aikana

Projektille asettamiimme henkilökohtaisia opintotavoitteita ohjasi Arenen (2017, 10.) sosionomin kompetenssit ammatillisen osaamisen kehittämisestä. Lyhyen aikavälin tavoitteena oli osata tavoitteellisesti, voimavaraistaen ja osallisuutta tukien ohjata asiakkaita ja asiakasryhmiä. Tavoitteena oli myös kehittää ammatillista osaamista kehittämishankkeiden suunnittelemisessa, toteuttamisessa ja arvioimisessa. Pitkän aikavälin tavoitteena oli edistää asiakkaiden osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia, sekä oppia hyödyntämään asiakastyön menetelmiä ja työkäytäntöjä. Opinnäytetyöprojektin myötä halusimme myös kehittää osaamista tutkimus- ja kehittämistyön eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti, sekä osaamistamme arvioidessa työn laatua ja tuloksia.

Saavutimme opinnäytetyöprojektillemme asettamat henkilökohtaiset lyhyen aikavälin tavoitteet mielestämme hyvin. Onnistuimme ohjaamaan asiakkaita projektitoiminnan eri vaiheissa tavoitteellisesti, voimavaraistaen ja osallisuutta tukien. Tämä ilmenee muun muassa saamastamme palautteesta ohjaajien toiminnasta. Lisäksi onnistuimme edistämään asiakkaiden osallisuutta, kuten tuloksista on pääteltävissä. Onnistuimme lisäämään myös asiakkaiden osallistumisen mahdollisuuksia esimerkiksi toimimalla siten, että mahdollistimme asiakkaille osallistua toimintaan jokaisessa vaiheessa riippumatta siitä, olivatko he aikaisemmin osallistuneet toimintaan.

Koemme ammatillisen osaamisemme kehittämishankkeiden eri vaiheista kasvaneen osana projektin eri vaiheita. Opimme projektin suunnitteluvaiheen aikana, miten voidaan rakentaa joustava, risikit huomioiva ja toteutusta tukeva projektisuunnitelma. Toteutusvaiheessa opimme käytännössä toteuttamaan projektia suunnitelman mukaisesti sekä saimme kokemusta projektin toteuttamisesta sosiaalialan kentällä. Saimme kokemusta ja osaamista myös siitä, miten projektia voitaisiin jatkokehittää ja mitä vastaavanlaisessa projektissa voitaisiin tehdä eri tavalla.

Koimme, että opimme soveltamaan asiakaslähtöisiä asiakastyön menetelmiä ja työkäytäntöjä osana kehittämisprojektin eri vaiheita. Opimme näistä etenkin niissä tilanteissa, joissa palasimme reflektimaan asiakaslähtöisyyden merkitystä osana kehittämistoimintaa ja omaa rooliamme osana asiakaslähtöisen kehittämisen prosessia. Opimme, että asiakaslähtöiset työmenetelmät vaativat kykyä kuunnella ja kykyä asettua pois ohjaajan roolista, jotta kehittämistoiminta syntyy ilmapiirissä, jota ei hallitse ohjaajien johdattelu.

Projektia arvioidessa saimme kokemusta projektin reflektoinnista ja toimintamme kriittisestä arvioinnista osana projektia. Arvioimme projektin eri vaiheita kriittisesti ja mietimme, miten voisimme parantaa projektia, missä asioissa projektissa olisi vielä kehitettävää ja mitä voisimme tehdä projektissa toisin. Pyrimme miettimään projektia toteuttaessa, miten pystyisimme toteuttamaan sen mahdollisimman asiakaslähtöisesti ja siten, että toimijoiden itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin. Onnistuimme tässä hyvin, sillä annoimme jokaiselle kehittämistoimintaan osallistuneelle mahdollisuuden osallistua omalla tavallaan oman halunsa ja kykyjensä mukaisesti. Toimintaan osallistuminen perustui täysin vapaaehtoisuuteen.

Tutkimuksen eettisten periaatteiden ja ohjeiden noudattamisesta saimme paljon kokemusta tehdessämme projektisuunnitelmaa ja toteuttaessa projektia. Pyrimme suunnitelmaa laatiessa kiinnittämään erityistä huomiota esimerkiksi lähdemerkintöihin. Toteutusvaiheessa kiinnitimme huomiota erityisesti itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen ja tietoturvaan. Kiinnitimme huomiota myös siihen, että kehittämistoimintaan osallistuvat saivat tarpeeksi tietoa projektista. Tämän varmistimme infomonisteella sekä antamalla lisätietoa osallistujille sitä heidän kysyessään. Raporttia kirjoittaessa puolestaan kiinnitimme huomiomme raportin läpinäkyvyyteen ja tiedon luotettavuuden arviointiin.

8 POHDINTA

Tuloksien perusteella voimme todeta, että tavoite OsNan tuetun asumisen asiakkaiden osallisuuden edistämisestä toteutui. Asiakkaat vaikuttivat olevan hyvin tyytyväisiä toteuttamaamme projektiin, jonka suunnittelussa ja toteuttamisessa he olivat aktiivisesti mukana. Uskomme, että tyytyväisyys projektiin johtuu osittain myös siitä, että asiakkaat olivat jo lähtökohtaisesti tyytyväisiä OsNan toimintaan. Tämän todistaa aikaisemmin tehty Määtän ja Raappanan (2022) opinnäytetyön tutkimus, jonka mukaan osallisuuden tukeminen toteutuu OsNan tuetun asumisen palvelussa hyvin. Lisäksi kyselyn vastauksista erottuu selkeästi vastaus: ”Aina on huomioitu”, kun kysytään, kuunneltiin tempauksessa asiakkaan mielipiteitä. Toisaalta projektiin osallistui myös vasta palveluun tulleita asiakkaita, jotka kokivat toiminnan ilmeisesti myös tärkeänä. Tästä voimme tehdä johtopäätöksen, jonka mukaan osallisuuden edistämisen tavoite on täyttynyt pelkästään projektin tuloksia tarkastelemalla.

Tempauksen eri vaiheisiin osallistumisen vastauksista selviää, että kiinnostus projektiin heräsi toiminnan edetessä. Osa osallistuneista oli mukana alusta asti, mutta joukossa oli myös niitä, jotka osallistuivat vasta toteutusvaiheeseen. Tämän vuoksi olemme hyvin tyytyväisiä siitä, että annoimme kaikille mahdollisuuden osallistua projektiin missä tahansa sen vaiheessa. Sosiaalinen toimintakyky voi vaihdella päivien mukaan, joten mahdollisuus osallistumiseen on hyvä olla tarjolla pidemmän aikaa.

Kujalan (2003, 73–74) mukaan osallistuminen ei vielä kuitenkaan johda osallisuuteen, sillä jotta osallisuus voitaisiin saavuttaa, tulee yksilöllä olla mahdollisuus vaikuttamiseen. Jokaisessa tempauksen vaiheessa tarjottiinkin mahdollisuus Leemannin ja Hämäläisen (2015) määrittelemään päätösosallisuuteen, eli päätäntävaltaan tempausta koskien.

Tähän perustuen uskomme, että äänestyksen toteuttaminen digitaalisesti saattoi lisätä asiakkaiden kokemusta osallisuudesta. Ainakin osallistumisprosentti kasvoi hiukan, koska äänestykseen osallistui 13 asiakasta, vaikka itse tapahtumaan osallistui seitsemän. Uskomme myös, että äänestys lisäsi asiakkaiden kiinnostusta projektia kohtaan. Aktiivinen viestintä ohjaajien ja asiakkaiden välillä on tärkeää tämänkaltaisessa projektissa, jotta projekti pysyy asiakkaiden ajatuksissa, sekä mielenkiinto siihen säilyy tai jopa herää projektin edetessä.

Ideointipalaverissa edistettyä osallisuutta voidaan verrata Arnsteinin (1969, 216–224) yhteissuunnittelun portaakkoon. Osallistujille tarjottiin mahdollisuus aivoriihen myötä keksiä sellaista toimintaa, jota he tempauksessa haluaisivat tehdä. Arnsteinin määrittelemä ”päättävalta” oli kuitenkin osittain OsNan yhteyshenkilöllä, joka karsi ideoista pois toteutuskelvottomat toimet.

Projektin kehittämistehtävänä oli OsNan tuetun asumisen ryhmätoiminnan kehittäminen asiakaslähtöisesti. Tämä tarkoitti sitä, että opinnäytetyössämme painotettiin asiakaslähtöistä kehittämistoimintaa, jossa asiakkaat ovat toiminnan suunnittelun keskipisteenä. OsNalla ryhmätoiminnan suunnittelu on aikaisemmin ollut pääosin työntekijöiden vastuulla. Toki asiakkaiden toiveita on pyritty huomioimaan mahdollisuuksien mukaan aikaisemminkin.

Huomasimme, että väistämättä toiminnassa tuli kuitenkin ottaa huomioon myös toimeksiantajan ajatukset. Vuokila-Oikonen ja Keskitalo (2018) kuvaavatkin tutkimuksessaan, että vaihtaminen asiantuntijalähtöisestä kehittämisestä asiakaslähtöiseen kehittämistoimintaan ei ole aina helppoa. Tämän ajatuksen pystymme allekirjoittamaan täysin, koska monessakin eri vaiheessa työntekijöiden ajatukset ja toiveet tulivat ikään kuin automaattisesti esille. Tällöin meidän tuli palauttaa mieleen projektin tarkoitus. Tarkoituksena oli osallistaa asiakkaita ja suunnitella asiakaslähtöinen ja toteutuskelvoinen tapahtuma tai tempaus. Teimme projektia yhdessä asiakkaiden kanssa heille itselleen, joten heidän mielipiteensä tuli ottaa aina ensisijaisena huomioon, työntekijöitä kuitenkaan täysin unohtamatta. Tarkoituksen ytimessä pystyttiin pitäytymään kuitenkin pääsääntöisesti hyvin. Projektissa hyödynnettiin siis asiakaslähtöistä kehittämistyötä, mutta myös yhteiskehittämistä. Kun toiminnan kehittämisessä on mukana asiantuntijat ja asiakkaat, on kyseessä yhteiskehittäminen, joka on sosiaalisen kuntoutuksen yksi ryhmämenetelmistä (Vuokila-Oikonen ym. 2018, 171–172).

Projektimme ei edennyt aivan täysin opinnäytetyösuunnitelman mukaisesti, sillä joitain muutoksia teimme perustellusti matkan varrella. Pääpiirteittäin projekti kulki kuitenkin suunnitelman mukaisesti. Pidämme opinnäytetyösuunnitelmaa erittäin tärkeänä ja tarkasti toteutettu suunnitelma tuki toiminnan toteutusta. Oli helppo siirtyä vaiheesta toiseen, kun kaikki oli etukäteen aikataulua myöten suunniteltu. Pidämme kuitenkin tärkeänä sitä, että suunnitelma joustaa myös tarpeen mukaan ja projektin aikana tapahtuvalle kehittämistyölle annetaan tilaa.

Koska kehittämistoiminta perustui asiakaslähtöiseen kehittämiseen, oli keskiössä projektin aikana asiakkaiden todellisten tarpeiden ja keskinäinen mielipiteiden kuunteleminen osana kehittämistoimintaa. Projektin aikana tekemiemme havaintojen perusteella projektin jäsenet onnistuivat tässä

loistavasti. Osallistujien välinen kommunikaatio oli jokaisessa projektin vaiheessa keskenään pohittavaa, kunnioittavaa ja tasavertaista. Tämä onnistui, vaikka projektin eri vaiheisiin osallistui vaihtelevia kokoonpanoryhmiä. Onnistuimme mielestämme myös hyvin luomaan sellaisen tilan, jonka keskiöön muodostui nimenomaan kohderyhmän keskinäinen ideointi, suunnittelu ja keskustelu siten, kuten se oli kullekin osallistujalle luontevaa.

Projektista saatuja tuloksia voidaan hyödyntää monin eri keinoin. Projektista saatu tieto voi auttaa toimeksiantajaa jatkokehittämään järjestämäänsä ryhmätoimintaa. He voivat hyödyntää projektissa syntyneitä suunnitelmaa ja tuloksia siten, että he voivat soveltaa projektin suunnitelmaa toimintamallin pohjaksi ja muokata sitä projektissa saatujen tulosten avulla. Saatua palautetta voi myös hyödyntää organisaation sisällä siten, että saadun palautteen perusteella voidaan organisaation sisällä keskustella esille nousseesta palautteesta ohjaajien toiminnasta ja siitä, miten tällaiseen toimintaan kyetään myös jatkossa ryhmätoimintaa yhdessä suunniteltaessa ja toteuttaessa. Toimeksiantaja olikin hyvin tyytyväinen asiakkaiden osallistumisprosenttiin ja toivoikin, että projektimme käytännöt juurtuisivat organisaatioon uutena työmuotona.

Kyselyn tuloksissa mainittiin kehittämiseksi isompi budjetti toiminnalle. Tätä palautetta voitaisiin hyödyntää jatkossa siten, että asiakkaat voisivat esimerkiksi itse kerätä rahaa toteutettavalle toiminnalle. Rahaa voitaisiin kerätä talkoo- tai myyntityöllä. Rahan keräämisellä saattaisi olla myös kuntouttava näkökulma ja sen avulla asiakkaat saattaisivat kiinnittyä projektiin paremmin. Lisäksi projektiin osallistujille tarjottaisiin tätä kautta myös yksi keino lisää osallistua toimintaan ja olla osallisena toimijana projektin aikana. Tämänkaltaiselle projektille tarvittaisiin kuitenkin huomattavasti enemmän aikaa, kuin mitä opinnäytetyössämme oli aikaa toteuttaa. Tämä myös vastaa toiseen kyselyn palautteeseen, jossa suunnittelu ehdotetaan aloitettavan aikaisemmin.

Projektia voitaisiin kehittää myös siten, että hyödynnettäisiin enemmän digitaalisuutta esimerkiksi suunnitteluvaiheessa. Näin voitaisiin edelleen edistää asiakkaiden mahdollisuutta olla osallisena toiminnan suunnittelussa. Samalla voitaisiin saada vielä useampia ideoita ryhmätoiminnan toteuttamiselle sekä alentaa kynnystä osallistua toimintaan.

Lopuksi voimme todeta, että tapahtuman suunnittelu onnistui asetettujen tavoitteiden mukaisesti, eli asiakkaat kokivat osallisuutta organisaation kehittämistoiminnassa. Täten tutkimusta ja sen tuottamaa toimintaa voidaan hyödyntää jatkossa organisaation sisällä. Toisaalta tutkimusta voidaan

hyödyntää myös muissa organisaatioissa ja toimintamalleissa. Osallisuuden kokemuksen konseptia voidaan tarkastella ja hyödyntää myös yhteiskuntatasolla sosiaalipalveluiden asiakkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia tarkasteltaessa. Mikäli tästä halutaan vielä jatkaa pidemmälle, voidaan tarkastella ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia osallisuuden näkökulmasta: kuinka kokemus vaikuttamisen mahdollisuudesta omaan elämään ja ympäristöön vaikuttavat mielenterveyteen ja hyvinvointiin yksilöissä ja yhteiskunnassa.

LÄHTEET

Alasuutari Pertti. 2012. Laadullinen tutkimus 2.0. E-Kirja. Vastapaino.

Arene. 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren – Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n työryhmän selvitys

sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. Hakupäivä 5.5.2023. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf.

Arnstein Sherry R. 1969. A Ladder Of Citizen Participation. Journal of the American Institute of Planners. 35:4, 216-224, DOI: 10.1080/01944366908977225.

Bekkers, V.J.J.M., Tummers Lars & Voorberg William. 2014. A Systematic Review of Co-Creation and Co-Production: Embarking on the Social Innovation Journey. Public Management Review. https://www.researchgate.net/publication/262726174_A_Systematic_Review_of_Co-Creation_and_Co-Production_Embarking_on_the_Social_Innovation_Journey.

Effe Anna-Stiina. 2023. Palvelupäällikön haastattelu. 23.1.2023. Oulunseudun nuorisoasuntoyhdistys Ry. Oulu.

Eskola Jari & Suoranta Juha. 2000, 208-222; Mäkelä 1990. Teoksessa Saaranen-Kauppinen Anita & Puusniekka Anna. 2006b. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Pdf-verkkopublication. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Hakupäivä 23.1.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>.

Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko. & Sajavaara Paula. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Inkeroinen Milja. 2020. Theseus. Nuoret mukaan nuorisoasumisen suunnitteluun. Työskentelymalli nuorten osallistumiseen nuorisoasuntokohteiden ja palveluiden suunnitteluun. https://www.the-seus.fi/bitstream/handle/10024/340855/inkeroinen_Milja.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Järvikoski Aila. 2013. Monimuotoinen kuntoutus ja sen käsitteet. Raportteja ja muistioita 2013:43. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Hakupäivä 12.2.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70263/URN_ISBN_978-952-00-3457-3.pdf.

Kanaoja Aulikki. 1987. Mitä on sosiaalinen toimintakyky? Kuntoutus 10, 16-22.

Kannasoja Sirpa. 2013. Nuorten sosiaalinen toimintakyky. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 484. Sosiaalityön väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Hakupäivä 12.2.2023. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42447/1/978-951-39-5459-8_vaitos23112013.pdf.

Kannasoja Sirpa. 2018. Sosiaalinen toimintakyky - käsitteen suomalainen kehityshistoria. Teoksessa Lindh Jari, Härkäpää Katriina. & Kostamo-Pääkkö Kaisa. (toim.). 2018. Sosiaalinen kuntoutuksessa. Rovaniemi: Lapland University Press.

Kostilainen Harri & Nieminen Ari. 2018. Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsinki: Juvenes Print Oy.

Kujala Eila. 2003. Asiakaslähtöinen laadunhallinnan malli. Tilastolliseen prosessin ohjaukseen perustuva sovellus terveyskeskukseen. Tampereen yliopisto. Väitöskirja. Hakupäivä 10.2.2023. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67266/951-44-5605-X.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Kymäläinen Hanna-Riitta, Lakkala Minna, Carver Eric & Kamppari Kimmo. 2016. Opas projektityöskentelyyn. Tieteestä toimintaa -verkon julkaisu. Helsingin Yliopisto. Hakupäivä 27.4.2023. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/160099/Opas_projektity%C3%B6skentelyyn_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Laitila Minna. 2010. Asiakkaan osallisuus mielenterveys- ja päihdetyössä. Fenomenografinen lähestymistapa. Itä-Suomen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Hakupäivä 10.2.2023. https://www.epshp.fi/files/5610/Asiakkaan_osallisuus_mielenterveys- ja_paihde-tyossa. Fenomenografinen_lahestymistapa.pdf.

Leemann Lars, Kuusio Hannamaria & Hämäläinen Riitta-Maija 2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Lindh Jari, Härkääpää Katriina & Kostamo-Pääkkö Kaisa (toim.). 2018. Sosiaalinen kuntoutuksessa. Rovaniemi: Lapland University Press.

Meriluoto Taina, Marila-Penttinen Leena, Lehtinen Essi 2015. Osallisuus: osallisuuden ja kokemus-asiiantuntijuuden käsikirja. Ensi- ja turvakotien liitto. 7–41.

Mielenterveys- ja päihdeasumispalvelun hankinta 2021. Liite: Palvelukuvaus asumispalvelut. Sähköpostiviesti. Oulun kaupunki. Oulu.

Mönkkönen Kaarina. 2018. Vuorovaikutus asiakastyössä: Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus.

Mönkkönen Kaarina, Kekoni Taru & Pehkonen Aini. 2019. Moniammatillinen yhteistyö: Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus.

Määttä Miia & Raappana Heli. 2022. ”OsNalla minua kuunnellaan ja huomioidaan” Kyselytutkimus osallisuuden kokemuksesta Oulun seudun nuorisoasunnoissa asuville tuetun asumisen nuorille. Theseus. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/748249/M%C3%A4%C3%A4tt%C3%A4_Raappana.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Ojasalo Katri, Moilanen Teemu & Ritalahti Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3-4. Painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Osnakodit. 2022a. Ohjaus- ja neuvontapalvelut. Hakupäivä 19.12.2022. <https://www.osna.fi/sisaltopalvelut/ohjaus-ja-neuvontapalvelut/>.

Osnakodit. 2022b. Yhdistys. Hakupäivä 19.12.2022. <https://www.osna.fi/sisaltopalvelut/yhdistys/>.

Perustuslaki (1999/731). Hakupäivä 20.1.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L1P2>.

Puustinen Elina. 2018. Osallisuus päivätoiminnassa – Kehitysvammaisten päivätoiminnan asiakaslähtöinen kehittäminen päiväkeskus Poijussa. Savonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala. Opinnäytetyö. Hakupäivä 25.1.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018053111488>.

Saaranen-Kauppinen Anita & Puusniekka Anna. 2006a. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Hakupäivä 9.1.2023. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html.

Saaranen-Kauppinen Anita & Puusniekka Anna. 2006b. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Pdf-verkkopublication. Tampere : Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Hakupäivä 23.1.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoaarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>.

Saaranen-Kauppinen Anita & Puusniekka Anna. 2006c. Teemoittelu KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Hakupäivä 12.2.2023. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html.

Saldana Johnny. 2011. Fundamentals of Qualitative Research. E-kirja. Oxford University Press.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014). Hakupäivä 19.12.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L3P17>.

THL. 2015. Sosiaalinen kuntoutus. Hakupäivä 10.2.2023. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalinen-kuntoutus>.

THL. 2017. Sosiaalinen kuntoutus käytännössä. Hakupäivä 23.1.2023. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalinen-kuntoutus/kuntakysely/kaytanto>.

THL. 2020. Asiakaslähtöisyys. Hakupäivä 19.1.2023. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalisen-kuntoutuksen-opas/palvelun-sisallot/yksilotyoskentely/asiakaslahtoisuus>.

THL. 2023. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Hakupäivä 4.4.2023. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>.

Tikkala Eetupekka 2019. Theseus. Nuoret mukaan itsenäistymisyksikön kehittämiseen. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/161542/Tikkala_Eetupekka.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Toikko Timo & Rantanen Teemu. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. [Tampere]: Tampere University Press : Taju [jakaja].

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimustieteellinen neuvottelukunta (TENK). 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkauspäilyjen käsitteleminen Suomessa. Hyvä tieteellinen käytäntö. Hakupäivä 9.1.2023. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.

Tutkimustieteellinen neuvottelukunta (TENK). 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet. Hakupäivä 9.1.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf.

Valtioneuvosto. 2020. Yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi vuoteen 2023 mennessä. Hakupäivä 18.1.2023. <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM001:00/2020>.

Valtioneuvosto. 2022. Toimintasuunnitelma kokoaa yhteen toimet köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi. Hakupäivä 18.1.2023. <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/toimintasuunnitelma-kokaa-yhteen-toimet-koyhyden-ja-syrjaytymisen-vahentamiseksi>.

Vilka Hanna. 2021. Tutki ja kehitä. E-Kirja. PS-kustannus, luku 4.

Virtanen Petri, Suoheimo Maria, Lamminmäki Sara, Ahonen Päivi & Suokas Markku. 2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämiseen. Tekes. Hakupäivä 23.1.2023. <https://www.businessfinland.fi/globalassets/julkaisut/matkaopas.pdf>.

Vuokila-Oikkonen Päivi & Keskitalo Elsa 2018. Teoksessa Kostilainen, Harri, Nieminen, Ari (toim.) 2018. Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsinki: Juvenes Print Oy.

Väisänen Raija 2018. Sosiaalisen kuntoutuksen käsite ja kehitysvaiheet. Teoksessa Lindh Jari, Härkäpää Kristiina & Kostamo-Pääkkö Kaisa (toim.). 2018. Sosiaalinen kuntoutuksessa. Rovaniemi: Lapland University Press.

Özbas Mirka 2018. Theseus. ”Osallisuus näkyy ohjaajien ja nuorten välisessä toimivassa yhteistyössä” Nuorten osallisuus ja sen kehittäminen Vamoksessa. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/144259/Ozbas_Mirka.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

LIITTEET

INFOMONISTE liite 1

MAINOS liite 2

KYSELY liite 3

ÄÄNESTYSLOMAKE liite 4

DIGITAALINEN MAINOS liite 5

Hei!

Olemme kaksi opiskelijaa Oulun ammattikorkeakoulusta ja yksi opiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta. Järjestämme yhteistyössä OsNa ry:n kanssa teille tuetun asumisen asiakkaille mahdollisuuden kehittää OsNan ryhmätöitä. Tarkoituksena on antaa teidän itse suunnitella jokin tapahtuma tai toiminta yhdessä, jonka jälkeen pääsette itse toteuttamaan yhteisesti päättämänne ja suunnittelemanne aktiviteetin. Toiminta on luonteeltaan projektimainen ja siihen osallistuminen on vapaaehtoista.

Toiminnalle on varattu OsNa ry:n puolesta 100 euroa, jota voitte käyttää suunnittelemaanne toiminnan toteuttamiseen.

Toiminta on jaettu kolmeen vaiheeseen: ideointivaiheeseen, päättämisen ja suunnitteluvaiheeseen sekä toteuttamisvaiheeseen. Me opiskelijat toimimme yhdessä OsNa:n ohjaajien kanssa teidän tukenanne toiminnan eri vaiheissa. Tulemme jalkautumaan OsNa:n järjestämiin vertaisryhmiin, jotta pääsette tutustumaan paremmin myös meihin opiskelijoihin. Tapaatte meidät seuraavanlaisella aikataululla seuraavissa paikoissa:

❖ Toppila	Tiistaina	28.2.2023 klo. 13:00
❖ Välvainio	Torstaina	2.3.2023 klo. 12:00
❖ Kaakkuri	Perjantaina	3.3.2023 klo. 12:00

Toiminnan **ideointivaihe** toteutetaan **viikolla 9 (28.2. – 3.3.2023)** osallistujien kanssa. Pääsette **äänestämään** osallistujaryhmän kesken toteutettavasta toiminnasta **Välvainiolla torstaina 16.3. klo. 12:00**, jolloin pääsette myös suunnittelemaan toiminnan toteuttamisen. Tarvittaessa suunnittelua voidaan toteuttaa myös viikolla 12 (20. – 26.3.2023). Pääsette **toteuttamaan** suunnittelemanne toiminnan viikolla 13 (27.3. – 2.4.2023).

Toiminta on pähteetöntä.

Keräämme toiminnan jälkeen palautetta Google Forms -sovelluksen avulla teidän kokemuksistanne ja jatkokehitysideoistanne. Palaute kerätään täysin anonyymisti, eikä kerätystä tiedosta voi tunnistaa vastaajia. Palaute analysoidaan ja tulkitaan opinnäytetyöraporttiin, joka julkaistaan Theseuksessa. Kerätty aineisto tuhoetaan tutkimuksen valmistuttua. Palautteen analysoinnin ja tulkinnan jälkeen kysely poistetaan ja vastaukset tuhoetaan, jotta tulosten väärinkäytöltä vältytään ja tietoturvasuus varmistetaan.

Lisätietoa projektista voitte tarvittaessa kysyä Tiina Pollarilta, Puh. 044 761 6238

Toivottavasti näemme pian!

Terveisin: Ronja Pörhö (Oamk), Sami Siekinen (Oamk) & Tiina Pollari (Laurea-ammattikorkeakoulu)

HALUATKO OLLA MUKANA
KEHITTÄMÄSSÄ OSNAN TUETUN
ASUMISEN RYHMÄTOIMINTAA?

Tule mukaan suunnittelupalaveriin!

TOPPILAN ASUKASTILA TI 28.2 KLO 13
VÄLIVAINION ASUKASTILA TO 2.3 KLO 12
KAAKKURIN ASUKASTILA PE 3.3 KLO 12

LISÄTIETOA TIINALTA:
044 761 6238

LAU
REA

AMMATTIKORKEAKOULU

Tarjolla kahvia ja pullaa!

Tempauksen palautekysely

Kysely toimii loppupalautteena opinnäytetyötä varten tuotetusta projektista. Se toimii myös mittarina opinnäytetyölle asetetuille tavoitteille ja laatukriteereille. Kysymykset ovat avoimia, eivätkä ne sisällä henkilökohtaisia kysymyksiä, josta vastaaja voitaisiin tunnistaa. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Vastaukset analysoidaan ja tulkitaan opinnäytetyöraporttiin, joka julkaistaan Theseuksessa.

"Osallisuus määritellään yksilön kokemuksena johonkin kuulumisesta, kokemuksena omien ajatusten ja toiminnan merkityksellisyydestä, sekä mahdollisuutena toimia omien kiinnostuksen kohteiden mukaan" (Meriluoto & Marila-Penttinen, 2015, 7).

Kysymyksillä pyritään selvittämään osallisuuden kokemuksen toteutumista tempauksessa.

Kysymyksiä on 9. Kyselyyn vastaaminen vie noin 15 minuuttia.

Kysymykset 1-4

1. Mihin tempauksen vaiheeseen osallistuit?

Oma vastauksesi

---

2. Kuinka mielekkääksi ja itsellesi tärkeäksi koit toiminnan?

Oma vastauksesi

---

3. Miten mielipiteesi huomioitiin?

Oma vastauksesi

---

4. Miten olit mukana päätöksenteossa tempauksen eri vaiheissa?

Oma vastauksesi

Kysymykset 5-6

5. Millaisia tunteita koit tempauksen aikana? (Esim. Onnistuminen, innostuminen, harmitus, pettymys)

Oma vastauksesi

---

6. Millaiseksi koit roolisi ryhmässä? (Esim. Koitko olevasi tasavertainen ryhmän jäsen?)

Oma vastauksesi

Kysymykset 7-8

7. Mitä tempauksessa voitaisiin kehittää?

Oma vastauksesi

---

8. Halutessasi voit antaa palautetta ohjaajien toiminnasta. Mikä tempauksessa oli hyvää, mikä huonoa?

Oma vastauksesi

Kiitos, kun osallistuit!

Osallisuuden määrittely: Meriluoto, T.,
Marila-Penttinen, L., Lehtinen, E. 2015.

Osallisuus: osallisuuden ja
kokemusasiantuntijuuden käsikirja. Ensi- ja
turvakotien liitto. 7.

Kuva: pixabay.com.

Suunnittelupalaverissa esiintyneet ideat

- Pitsailta (itse tehty/tilattu)
- Elokuvailta asukastilalla
- Käsityöilta (Kankaanpainanta, pehmolelujen tekeminen, askartelu, hahmojen tekeminen, tai ompeleminen)
- Levyraati
- Lautapeli-ilta
- Geokätköily
- Sulkapallo
- Jousiammunta
- Roolipelit (Tarinoiden tavernassa Pikisaaressa)
- Dungeons & Dragons (Tarinoiden tavernassa Pikisaaressa)
- Taidenäyttelyssä/museossa käynti
- Nallikarissa tai Rajakylässä (Lettonniemi) eväsretki/makkaran paisto
- Luontokuvaus

- Leipominen/ruoan laitto
- Ohjattu maalaustuokio
- Grillausilta
- Jäätelön syöti

Pizzaa & Lautapelejä

Kenelle? Osnan tuetun asumisen asiakkaille

Milloin? Maanantai 27.3. klo 17-20

Missä? Toppilan Vöörmanni, Mesaanitie 1

Miten? Voit halutessasi tuoda oman lautapelin
- pizzat tilataan yhdessä!

Lisätietoja Tiinalta:
044 761 6238

Psst!
Tapahtuma
maksuton!

